

REFERAT |Nye KRS| Fellesnemnda (Søgne, Songdalen og Kristiansand) d. 27-08-2019

Møtedato Tirsdag d. 27. august 2019 kl. 12:30

Møtested Kommunestyresalen, Søgne rådhus

Indholdsfortegnelse

Godkjenning av protokoll fra møte i fellesnemnda 18.06.19.....	3
Tilslutning til viljeserklæring.....	5
Regional plan for Kristiansandsregionen 2019-2050 - høringsuttalelse fra nye Kristiansand kommu:	10
Nasjonale rammer for vindkraft - høringsuttalelse fra nye Kristiansand kommune.....	26
Folkevalgtes rettigheter og arbeidsvilkår - lokal forskrift.....	35
Reglementer og praktisk tilrettelegging for folkevalgte og partiene.....	38
Revidert reglement for kontrollutvalget.....	42
Høring - Forskrift om tildeling av langtidsopphold eller tilsvarende botilbud særskilt tilrettelagt for	46
Legevaktjenester i nye Kristiansand.....	50

Punkt 74/19: Godkjenning av protokoll fra møte i fellesnemnda 18.06.19

Bilag

Protokoll Fellesnemnda (Søgne, Songdalen og Kristiansand) 18.06.19

Dato 16. august 2019
Saksnr.: 201708963-127
Saksbehandler Anne Lise Holand Aabø

Saksgang Fellesnemnda (Søgne, Songdalen og Kristiansand)
Møtedato 27.08.2019

Godkjenning av protokoll fra møte i fellesnemnda 18.06.19

Forslag til vedtak

[Fellesnemnda godkjenner protokoll fra fellesnemndas møte 18.06.19.](#)

Camilla B. Dunsæd
Programleder

Anne Lise Holand Aabø
Formannskapssekretær

Vedlegg:
Protokoll fra fellesnemndas møte 18.06.19

Punkt 75/19: Tilslutning til viljeserklæring

Bilag

Vedtak arbutv, 20082019, Sak 71/19, Tilslutning til viljeserklæring

201716133-17 Viljeserklæring Veikart for bedre levekår 17882897_1_1

Forprosjekt_Levekaarsrapport-fra-Oxford-Research

201901656-2 201901656-1 - Veikart for bedre levekår - innspillsrunde 17787948_1_1

Dato 8. august 2019
 Saksnr.: 201716133-18
 Saksbehandler Stine Busborg Sagen

Saksgang
 Arbeidsutvalg Nye Kristiansand
 Fellesnemnda

Møtedato
 20.08.2019
 27.08.2019

Veikart for bedre levekår - tilslutning til viljeserklæring

Sammendrag

I 2017 ble fylkeskommunene i Agder oppfordret av Sørlandstinget til å lede en langsiktig levekårssatsing. Våren 2018 utarbeidet Oxford Research, på bestilling fra fylkeskommunene, en rapport med anbefalinger til levekårssatsinger i Agder. Første konkretisering av denne rapporten er «Veikart for bedre levekår». Veikartet er en tiltaksmeny som kommunene nå oppfordres til å velge fra, for å oppnå mål om bedre levekår i Agder. For å understreke viljen til å bedre kårene i regionen, har Sørlandsrådet foreslått at kommuner og fylkeskommunene gjensidig forplikter seg igjennom en viljeserklæring. Ved å skrive under viljeserklæringen slutter kommunen seg til «Veikartet for bedre levekår på Agder» og til å implementere tiltak i 2019 og 2020. Kommunene har underveis uttrykt en bekymring rundt Veikartet utforming som en «tiltaksmeny». Dette på grunn av en risiko for en fragmentert innsats i regionen heller enn en systematisk og helhetlig innsats som drar i samme retning. Kommunene har allerede begynt felles satsinger for levekår, blant annet i regi av Folkehelseprogrammet i Agder. Det er viktig for kommunene fortsatt å prioritere en helhetlig, langsiktig, kunnskapsbasert og systematisk retning i levekårsarbeidet. Programleder anbefaler å tilslutte seg viljeserklæringen, men uten forpliktelse til konkrete tiltak. Tilslutningen bekrefter kommunens vilje til å jobbe systematisk og helhetlig med levekårssatsinger i regionen, og videreføre og videreutvikle pågående fellessatsinger i tråd med temaområdene i viljeserklæringen.

På oppfordring fra fylkeskommunen sendes likelydende sak i etterkant av vedtak i Fellesnemnda, til de tre kommunestyrer i Søgne, Songdalen og Kristiansand til orientering.

Forslag til vedtak

Fellesnemnda slutter seg til viljeserklæringen.

Camilla Dunsæd
 Programleder

Wenche Dehli
 Prosjekteier samhandling og innovasjon

Vedlegg:

Viljeserklæring for å løse felles levekårsutfordringer i Agder
 Forprosjekt: Veikart for bedre levekår – Agder
 Kristiansand kommunes innspill til Veikart versjon 1.0
 Veikart for bedre levekår 2.0 (<https://levekaraagder.no/>).

Bakgrunn for saken

Agder har over tid ligget under landsgjennomsnittet på sentrale levekårsindikatorer. Gjennom Sørlandstinget har ordførere og stortingsrepresentanter fra Agder tatt initiativ til at regionen aktivt skal ta grep om levekårsutfordringene i form av en regional *levékårssatsing*. Målet med levekårssatsingen er å jobbe systematisk og målrettet med tiltak som fremmer gode levekår i regionen. Fylkeskommunene i Agder ble oppfordret av Sørlandstinget, til å lede levekårssatsingen i et partnerskap mellom stat, fylke og kommune (Sørlandstinget 24.mars 2017). Levekårssatsingen forankres i Regionplan Agder 2030 med tilhørende handlingsplan og etablerte regionale strukturer (Viljeserklæringen 2019).

Som første ledd i den helhetlige og langsiktige levekårssatsingen bestilte fylkeskommunene en forskningsrapport for å belyse: *Agders viktigste levekårsutfordringer, tiltak som kan iverksettes for å bedre levekårene, tiltak man vet «virker», og hvordan regionen bør jobbe med levekårsutfordringene*. Oxford Research og Arbeidsforskningsinstituttet fikk oppdraget og har utarbeidet «Forprosjekt: Veikart for bedre levekår – Agder».

I følge fylkeskommunene i Agder skal Veikartet inspirere kommunene til aktiv handling og inneholder en rekke tiltak som kan igangsettes for å bedre levekårene i regionen. «*Veikart for bedre levekår skal forsterke, synliggjøre og komplettere arbeid som gjøres for å bedre levekårene på Agder. Veikartet er ikke en uttømmende liste over alle pågående tiltak som foregår i Agder, men skal være til inspirasjon og være et utgangspunkt når kommunene skal jobbe for å bedre levekårene*». (Brev fra Vest-Agder og Aust-Agder fylkeskommune 21.mai 2019).

I januar 2019 mottok kommunene i Agder «Veikart for bedre levekår versjon 1.0». Fylkeskommunene i Agder ba kommunene gi innspill på veikartet og ba om tilbakemelding på supplerende tiltak fra kommunene. Vest-Agder og Aust-Agder fylkeskommune mottok totalt 18 forslag til tiltak fra kommunene hvor 12 av dem ble vurdert til å være i tråd med kriteriene og dermed lagt inn i versjon 2.0 av veikartet. (<https://levekaragder.no/>). Veikartet inneholder alt fra omfattende forskningsbaserte satsinger med effektevaluering til mindre, lokalt utviklede tiltak.

Kristiansand kommune understreket i sitt svar til Vest-Agder og Aust-Agder fylkeskommune at kommunen i utgangspunktet opplever en slik oversikt over tiltak for å bedre levekår i Agder som problematisk med tanke på å oppnå en helhetlig og koordinert innsats rettet mot levekårene i regionen. «*I stedet for å ytterligere spille inn tiltak [til veikartet], bør vi heller samles i regionen om noen få større, kunnskapsbaserte satsinger som medfører bedre måter å jobbe systematisk på rettet mot levekårsutfordringene. (...). Diskusjonen om veikartet som en «meny» hvor de ulike kommunene kan velge mellom en rekke ulike prosjekter, versus å målrette satsingen mot færre, men tyngre, felles satsinger i regionen bør drøftes i forbindelse med den videre prosessen*. (Svarbrev m/vedlegg datert 5.april 2019). Det ble konkret foreslått å bruke «missions» eller oppdrag, der en går direkte fra en problembeskrivelse til å definere hvilke målbare forbedringer som ønskes oppnådd innen en fastsatt tidshorisont. Videreutvikling av Forprosjektet og kunnskapen om hva som virker best i lokal kontekst ble fremhevet, for kontinuerlig å styrke det faglige beslutningsgrunnlaget og oppnå levekårstiltak med hensiktsmessig retning for Agder-regionen. Kommunen opplevde ikke at det ble tatt høyde for disse innspillene i Veikart versjon 2.0.

Flere kommuner spilte videre inn at det er hensiktsmessig at Regional Koordineringsgruppe (RKG) for folkehelse og levekår koordinerer levekårssatsingen, fremfor fylkeskommunene. RKG har fra før ansvar for å koordinere arbeidet med folkehelse, folkehelseprogrammet, levekår Agder og LIM-arbeidet på vegne av rådmannsgruppa Agder 2020. RKG er sammensatt bredt fra fylke, stat og kommune. I RKG deltar kommunalsjefrepresentanter fra Arendal, Kristiansand og regionrådene. I tillegg deltar fylkeskommunen, Fylkesmannen i

Agder og KS Agder. Rådgivere for likestilling, inkludering og mangfoldsplan, levekårssatsing, folkehelsestrategi og folkehelseprogrammet i Agder deltar på møtene som fagressurser.

Etter mange kommuners ønske, er ordlyden i viljeserklæringen endret, slik at Regional koordineringsgruppe for levekår og folkehelse får den regionale koordinerende rollen for levekårssatsingen i fremtiden.

Aktuell sak

For å understreke viljen til å bedre levekårene i regionen, har Sørlandsrådet foreslått at Veikartet for bedre levekår skal suppleres med en *viljeserklæring* mellom fylkeskommune(r) og den enkelte kommune. Ved å skrive under på viljeserklæringen forplikter kommunene seg til å styrke innsatsen, prioritere og innarbeide konkrete tiltak i sine budsjetter og handlingsplaner som har til formål å medvirke til følgende temaområder:

- Høy deltakelse i arbeidslivet
- Flere heltidsstillinger
- Færre lavinntektsfamilier
- Redusert andel unge uføre
- At flere gjennomfører videregående skole og flere tar høyere utdanning
- Bedring av barn og unges psykiske helse.

Ordlyden i viljeserklæringen er lik for alle kommuner, men den enkelte kommune velger selv hvilke tiltak den vil jobbe særskilt med. Fylkeskommunen i Agder ber om at vedlagte viljeserklæring behandles politisk i tråd med Sørlandsrådets ønske og at den enkelte kommune velger seg ut ett eller flere tiltak som iverksettes i 2019 og 2020. Signert viljeserklæring sendes til fylkeskommunen innen 19. september 2019.

Vurdering

Rådmannen i Kristiansand har gitt innspill til fylkeskommunene i Agder om at det er mest hensiktsmessig at Nye Kristiansand tar stilling til viljeserklæringen som skal gjelde etter 2019. Sørlandstinget mener imidlertid at Veikartet for bedre levekår og viljeserklæringen bør forankres i nåværende kommunestyre. Derfor fremmes denne saken både for Fellesnemda for Nye Kristiansand og kommunestyrene i de tre kommunene.

I utgangspunktet vurderer programleder i Kristiansand Veikart for bedre levekår som problematisk. Det stilles særlig spørsmål med om regionen med Veikartet fører til den samlede innsatsen som trengs for å oppnå bedring av levekårene på Agder. Å forslå konkrete kommunale enkelttiltak vil være mot levekårssatsingens overordnet hensikt.

Programleder i Kristiansand deler likevel Sørlandsrådets bekymring over levekårssituasjonen i Agder og vurderer det som viktig å støtte opp om initiativet til levekårssatsingen. Med gode styringsstrukturer som for eksempel RKG og kontinuerlig videreutvikling av kunnskapsplattformen kan initiativet rundt levekårssatsingen være en god begynnelse til sammen å fremme gode levekår i regionen.

Kommunene driver i dag utviklings- og kvalitetsarbeid som kjennetegnes ved store, kunnskapsbaserte og langsiktige satsinger som sikter mot å bedre levekårene til befolkningen. *Inkluderende læringsmiljø/ Forskningsbasert Læring I Kristiansand (FLIK)*¹, *Nye Mønstre*² – innsats blant lavinntektsfamilier, *Bedre tverrfaglig innsats (BTI)*³ – koordinering av tiltak til barn det er en bekymring for, og *Traumebevisst omsorg*⁴ – kompetanseløft for ansatte som jobber med barn utsatt for traumer, er alle eksempler på

¹ <https://www.kristiansand.kommune.no/barnehage-og-skole/planer-og-prosjekter/flik/> og <https://www.sogne.kommune.no/barnehage-og-skole/inkluderende-laringsmiljo/>

² <https://www.kristiansand.kommune.no/helse-og-omsorg/barn-og-familie/nye-moenstre---trygg-oppvekst/>

³ <https://www.kristiansand.kommune.no/barnehage-og-skole/fagpersonell/bti/>

⁴ <https://rvtsmidt.no/kompetanseheving/utdanningsprogrammer/traumebevisst-omsorg/>

såne satsinger. Satsingene er i øvrig koblet opp mot relevante forskningsmiljøer og effekt-evalueres. Programleder mener at det er viktig for kommunen å fortsatt prioritere en helhetlig, langsiktig og kunnskapsbasert tilnærming til levekårsarbeidet, fremfor en tilnærmingen hvor målet er flest mulig enkeltstående levekårstiltak.

Med dette som bakgrunn anbefaler programleder å tilslutte seg viljeserklæringen, men uten en utvelgelse av konkrete levekårstiltak fra Veikartet. Tilslutningen vil bekrefte kommunens vilje til fortsatt å jobbe systematisk og helhetlig med levekårssatsingen i regionen, og kommunen signaliserer ved tilslutningen intensjoner om å videreføre pågående fellessatsinger i tråd med temaområdene i viljeserklæringen.

Programleder anbefaler ytterligere konkretisering av innsats og samarbeidsstrukturer i neste runde når ny kommune og ny fylkeskommune er etablert.

Punkt 76/19: Regional plan for Kristiansandsregionen 2019-2050 - høringsuttalelse fra nye Kristiansand kommune

Bilag

Vedtak arbutv, 20082019, Sak 72_19, Regional plan for Kristiansandsregionen 2019

Planforslag - høringsdokument

Dato 2. juli 2019
 Saksnr.: 201910534-1
 Saksbehandler Marit Eik

Saksgang

Arbeidsutvalg Nye Kristiansand
 Fellesnemnda (Søgne, Songdalen og Kristiansand)

Møtedato

20.08.2019
 27.08.2019

Regional plan for Kristiansandsregionen 2019-2050 - høringsuttalelse fra nye Kristiansand kommune

Sammendrag

Vest-Agder fylkeskommune har sendt forslag til Regional plan for Kristiansandsregionen på høring. Frist for høringsuttalelser er 15. september 2020.

Høringsfristen er satt før konstituering av nytt bystyre. Saken fremmes derfor til fellesnemnda og deretter til behandling i dagens tre kommuner med anbefaling om å tilslutte seg fellesnemndas uttalelse. Saksfremlegg er utarbeidet av Kristiansand kommune i nært samarbeid med Songdalen kommune og Søgne kommune.

Forslaget er en revisjon av gjeldende plan, Regional plan for Kristiansandsregionen 2011-2050. Planen vedtas av fylkestingene i Vest-Agder og Aust-Agder.

Revisjonen har tatt sikte på å oppdatere gjeldende plan i samsvar med utviklingen siden 2011, med særlig vekt på tilpasninger til klimaforlikets nullvekstmål for personbiltrafikken. I tillegg er samfunnssikkerhet og beredskap innarbeidet som nytt tema.

Hovedgrepene i forslag til revidert plan er:

- Arealreservene, både for bolig og næring, er beregnet til å være tilstrekkelige i planperioden. Det er derfor ikke lagt inn nye områder. Planforslaget vektlegger at utbygging i all hovedsak skal skje innenfor definerte byggesoner. Bolig- og næringsprosjekter med god kollektivdekning skal utnyttes før urørte arealer bygges ut.
- Av de 27 langsiktige utbyggingsområdene i gjeldende plan foreslås det at 14 områder integreres i byggesonen, og 3 områder foreslås tatt ut. 10 områder beholdes som en strategisk arealreserve.
  - De 3 områdene som foreslås tatt ut av planen ligger i Birkenes og i Vennesla.
  - Langsiktige boligarealreserver i nye Kristiansand er Nodelandsheia øst, Hamrevannområdet og Rosseland syd.
  - Langsiktige næringsarealreserver er Lohnelien nord, Toftelandslien, Borheia, Sørlandsparken nord og Rosseland.
- Næringsvirksomhet lokaliseres etter ABC-prinsippet. Det vil si at virksomheter som genererer mye persontransport og lite godstransport, lokaliseres slik at flest mulig kan nå virksomheten uten bruk av personbil. Mens virksomheter med lite persontransport og mye godstransport lokaliseres nær hovedtransportnett.
- Kollektivtrafikken gis prioritet i vegnettet.
- Det tilrettelegges for videreutvikling av gange og sykkel som transportmiddel.

- Det er foreslått innføring av en regional parkeringsnorm uten konkrete krav. Normen gir føringer om at det som hovedregel skal fastsettes maksimumskrav for parkering og avgiftsparkering i kommunesentra.
- Infrastruktur prioriteres for kollektivtransport og nødetater i en beredskapssituasjon.

Vurdering:

Det er utfordrende for nye Kristiansand at endringer i Regional plan for Kristiansandsregionen sendes på høring i overgangen mellom dagens kommunestruktur og etablering av nye Kristiansand. Regional plan for Kristiansandsregionen er bindende for kommunenes arealplanlegging. I arbeidet med bygging av den nye kommunen er det vektlagt at de gamle kommunene ikke skal binde opp bystyret i den nye kommunen. Nye Kristiansand kommune har startet arbeidet med kommuneplanens samfunnsdel med overordnet arealstrategi og vil formelt starte arbeidet med kommuneplanens arealdel før sommeren 2020. Overordnet arealstrategi berører de samme forholdene som regional plan. Det ville derfor vært hensiktsmessig om planene ble utarbeidet parallelt.

De tre kommunene i nye Kristiansand gav høringsinnspill til regional plan for Kristiansandsregionen da planprogrammet var på høring. Innspillene er bare delvis tatt til følge i planforslaget. Det kan begrunnes i ønske om en enkel revisjon.

Regional plan for Kristiansandsregionen 2011-2050 ble utarbeidet parallelt med kommuneplanen for Kristiansand 2011 (samfunnsdel og arealdel). Det er derfor godt samsvar mellom den regionale planen og kommuneplanen 2011. Den foreslåtte innstramminga er i samsvar med overordnet arealstrategi i kommuneplanens samfunnsdel for Kristiansand 2017. Det er også godt samsvar mellom regional plan 2011 og kommuneplanene i Søgne og Songdalen.

Programleder støtter forslaget til plan som medfører en nødvendig innstramming av arealpolitikken i Kristiansandsregionen. Dette er nødvendig for å nå målet om nullvekst i personbiltrafikken og er i samsvar med det forberedende arbeidet som er gjort med sikte på byvekstavtale mellom kommunene og staten og ambisjonene i planprogrammet til kommuneplanens samfunnsdel med overordnet arealstrategi. Det er også godt samsvar mellom revidert regional plan og planprogrammet til kommuneplanen for nye Kristiansand når det gjelder samfunnssikkerhet og beredskap.

Byggesonen er definert som eksisterende tettstedsstruktur og enkelte regulerte områder som ikke er fullført ennå (pr. 1.1.2019). Hamrevann-området er foreslått som langsiktig arealreserve. Programleder gjør oppmerksom på at en mindre del av Hamrevann-området, som ligger nærmest Lauvåsen er tatt opp til regulering og forventes sluttbehandlet innen årsskifte. Programleder legger til grunn at denne delen av Hamrevann-området vil inngå i byggesonen, forutsatt at reguleringsplanen blir godkjent. Nodelandesheia øst, delfelt 1 er ferdig detaljplanregulert. Det foreslås at denne delen inngår i byggesonen, ikke i den langsiktige, strategiske arealreserven.

Toftelandslier inngår i planforslaget som en strategisk arealreserve for næring. Søgne kommune har våren 2019 vedtatt arealdel av sin kommuneplan med unntak av de områdene det var innsigelse til. Ett av dem er innsigelse fra Songdalen kommune knyttet til forslaget om næringsområde for Bringeheia/Toftelandslier. Den 20.06.2019 var Songdalen og Søgne kommune innkalt til meklingsmøte hos fylkesmannen. Partene var enige om å sende denne saken over til Kommunal- og moderniseringsdepartementet for avgjørelse. Programleder ser ingen motstrid mellom området som langsiktig arealreserve og uenigheten om mellom Søgne og Songdalen kommuner om når området skal innarbeides i kommuneplanens arealdel.

I planutkastet er Tangvall og Nodeland nå definert som bydelssentra som følge av kommunesammenslåingen. Senterstrukturen er for øvrig lik senterstrukturen som er fastsatt i kommuneplanene for Kristiansand, Søgne og Songdalen. I planprogrammet til kommuneplanens samfunnsdel med overordnet arealstrategi for nye Kristiansand framgår

det at kommunen vil gjennomgå dagens senterstruktur. Det innebærer at kommuneplanen vil kunne utfordre senterstrukturen, med tilhørende regional planbestemmelse, i regionalplan.

For å sikre matjord på en bedre måte anbefales det at retningslinjen punkt 1.4 om regionalt viktige jordbruksområder suppleres som foreslått i vurderingen i denne saken og at det utarbeides en lokal veileder/matjordplan.

Programleder er enig i at parkeringspolitikken er et viktig virkemiddel for å oppnå målet om 0-vekst i personbiltrafikken. Nye Kristiansand vil gjennomgå parkeringspolitikken ved utarbeidelse av kommuneplanens arealdel og vil da vurdere hvor og for hvilke typer virksomheter det er hensiktsmessig å fastsette maksimumsgrenser for parkering.

Ny teknologi, som autonome kjøretøy og delingsøkonomi vil kunne påvirke trafikkbildet og arealpolitikken, er ikke tatt med i planforslaget. Temaet er relevant, men samtidig svært komplekst, med stor usikkerhet. Det anbefales et eget utredningsarbeid på området som oppfølging av planen.

I tabellen i punkt 5.4. b) om parkering er sentrumsområdene; landsdels-, kommune- og bydelssenter slått sammen i en kolonne. Programleder anbefaler en større fleksibilitet til å lage tilpassede parkeringsbestemmelser etter konkrete vurderinger av ulike typer senterområder.

Forslag til vedtak

1. Nye Kristiansand kommune gir sin tilslutning til innstrammingen i arealpolitikken som ligger i høringsforslaget til Regional plan for Kristiansandsregionen 2019-2050, med forbehold knyttet til avgrensing av byggesonen i Hamrevann-området og delfelt 1 i Nodelandsheia øst.
2. Nye Kristiansand kommune gjør oppmerksom på at det som del av prosessen med ny kommuneplan vil bli gjort en gjennomgang av gjeldende senterstruktur, som kan utfordre eksisterende senterstruktur og regional planbestemmelse for handel.
3. Retningslinjene pkt. 1.4 anbefales supplert med et eget punkt om matjordlag slik: *I planer som tillater omdisponering av jordbruksareal, skal det innarbeides bestemmelser om at matjordlaget skal benyttes til forbedring av annen dyrka eller dyrkbar mark til jordbruksproduksjon.*
4. Det anbefales igangsatt en egen utredning på hvordan ny teknologi med autonome kjøretøy og delingsøkonomi vil påvirke transportpolitikken.
5. Tabell 5.4 om parkering anbefales justert i samsvar med merknadene i denne saken.
6. Nye Kristiansand kommune viser forøvrig til vurderingene i saken.

Camilla Dunsæd
Programleder

Ragnar Evensen
prosjekteier for miljø og byutvikling

Vedlegg: Regional plan for Kristiansandsregionen 2019-2050, høringsforslag 2.5.2019

Bakgrunn for saken

Gjeldende Regional plan for Kristiansandsregionen 2011-2050 ble vedtatt i 2011. Det ble da vedtatt at planen skulle revideres hvert 8. år.

Regional plan for Kristiansandsregionen er utarbeidet etter plan- og bygningslovens bestemmelser om regional planlegging. Planforslaget er utarbeidet av en prosjektgruppe i fylkeskommunene, men administrasjonen i kommunene som omfattes av planen, har gitt kommentarer og innspill underveis i arbeidet. Planen vedtas av fylkestingene og utdyper regionens bolig-, areal- og transportpolitikk innenfor nasjonale føringer og forventninger.

Loven fastslår at *Regional plan skal legges til grunn for regionale organers virksomhet og for kommunal og statlig planlegging og virksomhet i regionen*. Det innebærer at kommunene som er omfattet av planen, er forpliktet til å følge opp planens strategiske retning og retningslinjer i kommunenes overordnede planlegging. Fylkeskommunen og staten har i tillegg en samarbeids- og medvirkningsplikt overfor kommunenes bolig-, areal- og transportpolitikk.

Planen inneholder også regional planbestemmelse for handelsetablering og senterstruktur, som er juridisk bindende for hvor i regionen det kan etableres handelsvirksomhet, med samlet bruksareal over 3000 m², og tjenester. Planbestemmelsen tilsvarer den som er vedtatt i gjeldende plan.

Planforslaget som er på høring er en revisjon av gjeldende plan. I arbeidet er det vektlagt å begrense endringene. De mest omfattende endringene innebærer:

- statlig målsetting om nullvekst for personbiltrafikken inkluderes i effektmålene
- innstramning av arealpolitikken for å redusere transportbehovet
- felles rammer for parkeringspolitikken
- samfunnssikkerhet og beredskap tas inn i planen

På øvrige tema foreslås det kun mindre endringer i teksten.

Tidligere behandling

Bystyret i Kristiansand behandlet planprogram for revidering av regional plan for Kristiansandsregionen i møte 21.03.2018. Bystyret fattet dette vedtaket:

1. *Bystyret gir sin støtte til at det settes i gang arbeid med revisjon av regional plan for Kristiansandsregionen.*
2. *Bystyret ber om at planprogrammet bearbeides i tråd med Rådmannens forslag.*
3. *Framdriften i planarbeidet må sikre mulighet for god forankring og medvirkning. Kristiansand Ungdomsutvalg (KUU) spørres spesielt om synspunkter til planen*
4. *Planarbeidet må koordineres mot arbeidet med å bygge den nye regionen og de nye kommunene, samt forhandlingene med staten om byvekstavgift.*
5. *Bystyret ber om at planen må beskrive hvordan ny teknologi og fremtidsrettede ordninger som eksempelvis autonome kjøretøy og delingsøkonomi i fremtiden vil kunne påvirke trafikkbildet og arealpolitikken.*
6. *Bystyret ber om at satsing på kollektivtransport bør være det viktigste tiltaket for å nå nullvekstmålet i personbiltrafikken, der eksempler på positive tiltak for å nå målet kan være reduserte kollektivsatser og økt frekvens.*
7. *Bystyret ber om at planen må legge frem et tydelig prosjekt som omhandler hinderfri fremføring av buss gjennom hele Kvadraturen og videre til UiA, slik det også poengteres i utkastet til planprogram.*
8. *I det videre arbeidet bør det sees nærmere på muligheter for utvikling av en løsning med lokaltog.*

Kommunestyret i Songdalen behandlet saken 21.03.2018 og fattet slikt enstemmige vedtak:

1. *Kommunestyret støtter at det settes i gang arbeid med å revidere den regionale arealplanen for Kristiansandregionen, den såkalte ATP-planen, som ble vedtatt i 2011.*

2. Kommunestyret mener at den gjeldende planen har fungert som et nyttig rammeverk for arealplanlegging både i Songdalen og i regionen for øvrig.
3. Prosessen med å revidere den regionale arealplanen må så langt mulig koordineres med de pågående prosessene for å bygge nye Kristiansand kommune og samling av Agderfylkene. Dette vil bl.a. kreve aktiv involvering av kommunene
4. Planarbeidet må bidra til at målsettingen om balansert vekst og utvikling gjøres gjeldende for hele Kristiansandsregionen – også utkantene.
5. Følgende tekst i saksutredningen fjernes:
  - a. Et nytt utbyggingsareal innenfor en kommune kan tas inn i arealplanen, men da bør et annet utbyggingsareal i kommunen som scorer dårligere i forhold til bl.a. punktene nevnt ovenfor, tas ut.
6. Songdalen kommune er positive til å vurdere om planområdet er hensiktsmessig på kort og lang sikt.

Kommunestyret i Søgne behandlet saken 22.03.2018 og fattet slikt enstemmige vedtak:

1. Kommunestyret slutter seg til planarbeidet med revisjon av ny Regional plan for Kristiansandsregionen.
2. Kommunestyret ber om at kommunene sikres en mer deltakende rolle i planarbeidet.
3. Kommunestyret ber om at planarbeidet koordineres mot arbeidet med å bygge den nye regionen og de nye kommunene samt forhandlingene med staten om byvekstavgift.
4. Kommunestyret slutter seg til de punkter som omhandler forhold knyttet til Søgne og at disse forholdene ivaretas i det videre arbeidet.
5. Kommunestyret ber om at satsing på kollektivtransport bør være det viktigste tiltaket for å nå nullvekstmålet i personbiltrafikken. Økt frekvens vil være viktig tiltak for å nå målet.

Det vises for øvrig til saksutredningen, med endringer sammenlignet med saksutredningen under «forhold knyttet til Søgne»:

- Lohnelier ut av kulepunkt 3
- Nytt kulepunkt 4: Kollektivaksen til Kjellandsheia må utvides til Lohnelier
- «bør» endres til «må» i kulepunktet «Bussmetroaksen bør utredes»

Planforslaget

Planforslaget er inndelt i 9 kapitler, hvorav Kapitlene 5 Areal og transportstrategi i Kristiansandsregionen, kapittel 8 Retningslinjer for forvaltning av ikke fornybare ressurser og kapittel 7 handlingsprogram er de mest sentrale.

Kapitlene 1-4 omhandler overordnede føringer, bakgrunn, mål og forutsetninger for planarbeidet, kapittel 6 er konsekvensanalyse og kapittel 9 er referanser.

Innholdet gjengis i korte trekk.

Innledning (kap. 1)

Her omtales rammer for planarbeidet gitt i Parisavtalen, Klimaforliket i Stortinget, målet om 0-vekst i personbiltrafikken, hva som skal til for å nå målet, nasjonale forventninger til regional og kommunal planlegging, statlige planretningslinjer for samordnet bolig-, areal- og transportplanlegging og byvekstavgifter.

Bakgrunn (kap. 2)

Omhandler evaluering av regional plan for Kristiansandsregionen 2011-2050, nærmere omtale av byvekstavgifter og hvordan planen skal brukes.

Av evalueringen framgår det at det i plankartet til gjeldende plan ble lagt ut 27 utbyggingsområder som langsiktig arealreserve (3 senterområder, 11 boligområder og 13 næringsområder). Utbyggingsområdene var ment å sikre arealreservene i Kristiansandsregionen frem til år 2050. Kommunene i Kristiansandsregionen har i stor grad

valgt å innarbeide og utvikle de nye utbyggingsområdene allerede ved første revisjon av kommuneplan etter at regional plan for Kristiansandsregionen ble vedtatt. Det er derfor store arealreserver i gjeldende kommuneplaner for kommunene i Kristiansandsregionen.

Mål (kap. 3)

Gjeldende plan stiller opp til sammen 24 overordnede mål, effektmål og premisser for planen. I forslaget til revidert plan er dette redusert til 19. Målhierarkiet i planforslaget er som følger (nye punkter er markert):

Overordnede mål:

- Effektivisere transportarbeidet i regionen
- Effektivisere arealforbruket i regionen
- Legge til rette for sikker og effektiv vegtransport
- Styrke kollektivtransporten og gang/sykkeltransporten

Effektmål

- Nullvekstmålet oppfylles i Kristiansandsregionen (nytt)
- Godt fungerende kommune-, bydels- og lokalsentre (nytt)
- Bedre samordnet areal- og transportpolitikk
- Gode betingelser for regional næringsutvikling
- Gode betingelser for rekreasjon
- Legge grunnlaget for at hele befolkningen har tilgang til et variert handels- og tjenestetilbud
- En mer enhetlig praksis knyttet til arealspørsmål
- Gode betingelser for befolkningsvekst i hele regionen

Premisser

- Nullvekstmålet skal innarbeides i planen (nytt)
- Beredskap ift hyppigere ekstremvær skal innarbeides i planen (nytt)
- Planen skal være enhetlig på tvers av kommunegrensene samtidig som den åpner opp for ulik praksis mellom sentrale og perifere deler av regionen.
- Allerede vedtatte utbyggingsprosjekter skal kunne realiseres. (nytt)
- Regionens særpreg og felles verdier skal ivaretas.
- Regionen skal kunne ta imot 45.000 innbyggere innen 2050. (justert i hht. oppdatert befolkningsprognose)
- Kristiansandsregionen skal være en foretrukket region for verdiskaping, ved å tilby gode betingelser for et variert næringsliv. (nytt)

Forutsetninger (kap. 4)

Dette kapitelet omhandler vekst og verdiskaping, befolkningsutvikling, arealbehov for bolig og næring, transport, samfunnsikkerhet og beredskap og blågrønn struktur.

Næringstransport er unntatt fra nullvekstmålet. Dette er gjort for at næringslivet fortsatt skal ha gode betingelser for vekst. Redusert personbiltrafikk vil øke fremkommeligheten for næringstransport.

Befolkningsprognosene viser en litt lavere vekst enn det som lå til grunn for regional plan for Kristiansandsregionen 2011-2050. I prognosen som lå til grunn i 2011 var det forventet 165 000 innbyggere i Kristiansandsregionen i 2050. Tilsvarende prognose i 2019-planen er 163 000 innbyggere. Bolig- og fortettingsanalysene viser at regionen har en stor boligarealreserve og et stort fortettingspotensial innenfor etablerte sentre.

Planforslaget viser at det har vært bygget mye handelsareal de siste 10 årene og at det ikke forventes tilsvarende utbygging i årene fremover. Tilgangen på areal for dagligvare er også generelt god og regionen har også en god reserve for næringsareal knyttet til industri og lager.

Det er et relativt lite tilbud av gode kontorlokaler i sentrumsområdene, og kvaliteten på sentralt plasserte kontorlokaler er varierende. Det kan skape press for etablering av kontorlokaler utenfor sentrene, i strid med ABC-prinsippet. Det er derfor viktig at kommunene sikrer at regionen kan tilby tilstrekkelig og egnede kontorlokaliteter med rett lokalisering og at en i planleggingen legger til rette for funksjonsblanding.

I gjeldende regional plan fikk ny E39, Rv9 og Gartnerløkka-Breimyr særlig oppmerksomhet. I løpet av få år vil det overordnede veinettet i regionen langt på vei være utbygd med ny standard. På Gartnerløkka møtes E18, E39 og Rv 9, og det er i dag store kapasitetsproblemer. Utbygging av krysset på Gartnerløkka er særlig viktig, og vil også ha positive effekter for kollektivtransporten, beredskapssituasjonen i regionen og byutvikling i Kvadraturens nærliggende områder.

For kollektivtransporten pekes det på to hovedutfordringer: sikre bussens fremkommelighet på hovedtrasséen, særlig mellom Hannevika og Bjørndalsletta, og at utbyggingsstrukturen styrker kollektivnettet. Kollektivkonsept 2030, som tar høyde for en dobling av bussreiser, er innarbeidet i planforslaget.

For å oppnå nullvekstmålet, må reiser ved bruk av gange øke med ca. 40 % og sykkeltrafikken på 50 % frem til 2030.

Det er i dag god tilgang på parkering i alle kommune-, bydels- og lokalsentrene i regionen. Den økende andelen el-sykler bidrar til økt behov for sykkelparkering.

Sørlandsbanen har stort behov for oppgradering av infrastruktur og skinnegang. En sammenkobling av Sørlandsbanen og Vestfoldbanen vil være et skritt i riktig retning. I utarbeidelsen av Regional plan for Kristiansandsregionen fra 2011 ble det utredet om strekningen Kristiansand - Vennesla og Kristiansand - Nodeland kunne benyttes til lokaltog. Dette er vurdert på nytt, og er fortsatt ikke ansett å ha nødvendig befolkningsgrunnlag.

Kristiansand havn er en viktig nasjonal og internasjonal havn, og har stor betydning for regionen og landsdelen. Mulig flytting av containerhavna til havneområde nord vil føre til at store arealer på Lagmannsholmen blir tilgjengelig for transformasjon.

Kristiansand lufthavn Kjevik har en viktig funksjon, og har et godt utbygd rutetilbud både nasjonalt og internasjonalt. Internasjonale forbindelser er avgjørende for det eksportrettede næringslivet i landsdelen.

Klimaendringer med hyppigere ekstremvær gir økende risiko for flom og skred, økt havnivå, mer overvann og økt påvirkning på naturmiljøet. Dette må følges opp i den kommunale planleggingen. I en beredskapssituasjon skal kollektivtrafikken og utrykningskjøretøy prioriteres på vegnettet.

Flest mulig av regionens innbyggere skal ha tilgang til et stort sammenhengende grøntareal uten å måtte bruke bil. Det er utarbeidet retningslinjer for regional grønnstruktur og for regionens fire store sammenhengende jordbruksområder (Tangvall, langs Songdalsvassdraget, langs Tovdalsvassdraget og ved Møglestu).

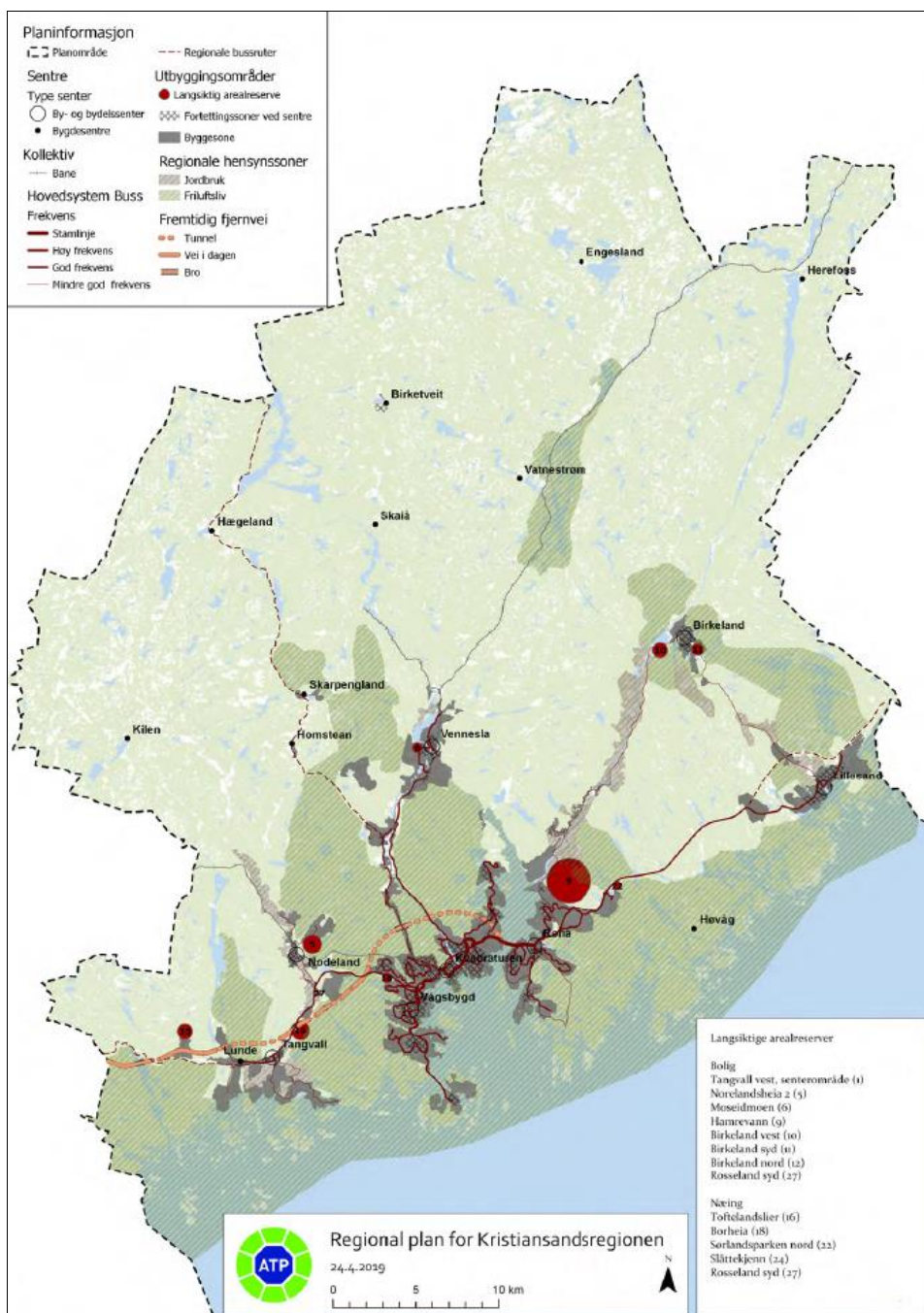
Strandsonen er en ressurs for regionens innbyggere og skal være tilgjengelig for alle. Ubebygde områder i 100 metersbeltet og langs vassdragene Otra, Tovdalsvassdraget, Søgneelva, Grimevassdraget og Ånavassdraget søkes bevart som viktige natur-, kulturmiljø og friluftsområder.

Areal og transportstrategi i Kristiansandsregionen (kap. 5)

- Som hovedgrep skal arealer utvikles innenfor eksisterende tettstedstruktur med særlig fokus på å utvikle og styrke eksisterende sentre. Dette betyr at

fortettingspotensialet og sentralt plasserte bolig- og næringsprosjekter med god kollektivdekning skal utnyttes før urørte arealer bygges ut. Fortetting og transformasjon er spesielt ønskelig rundt regionens kommune-, bydels- og lokalsentre.

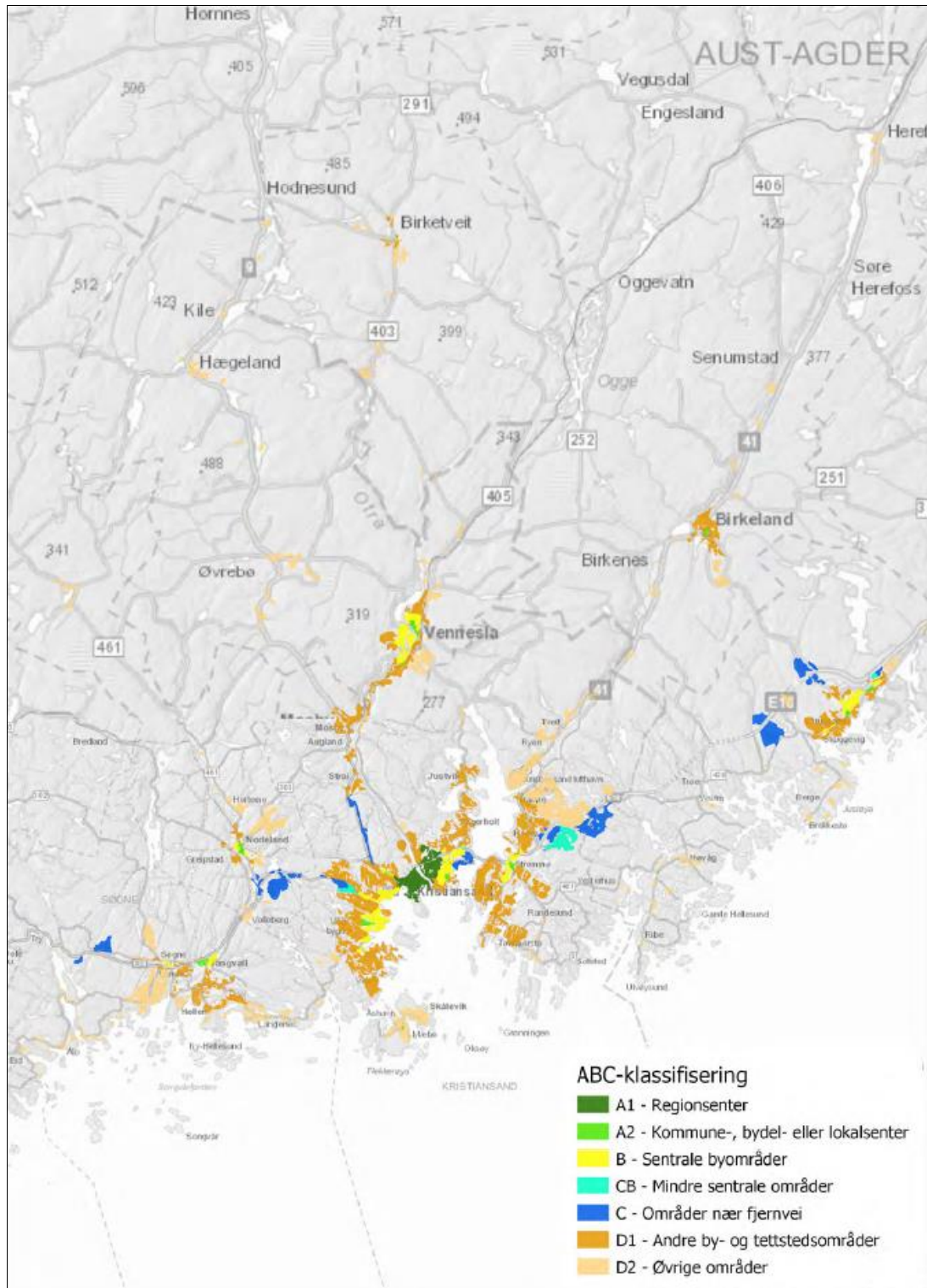
- Utbygging skal i all hovedsak skje innenfor byggesonen definert som eksisterende tettstedsstruktur og enkelte regulerte områder som ikke er gjennomført ennå (pr. 1.1.2019).
- For å sikre at regionen har nok areal til framtidig bolig- og næringsområder, er det lagt inn en strategisk langsiktig arealreserve i plankartet (under). (områdenummer i kartet i parentes)
  - Strategisk arealreserver for bolig er Nodelandsheia 2 (5), Moseidmoen (6), Hamrevann (9), Birkeland vest (10), Birkeland syd (11) og Rosseland syd (27).
  - Strategisk arealreserver for næring er Lohnelier nord (15), Toftelandslier (16), Borheia (18), Sørlandsparken nord (22) og Rosseland syd (27)

Figur 1 – plankart

Eksisterende og potensielle områder for næringsvirksomhet klassifiseres som A-, B- eller C-områder etter hvor godt tilgjengelige de er med bil, kollektivtransport og for gående og syklist. Kartet viser anbefalt lokalisering av virksomheter i Kristiansandsregionen basert på virksomhetens funksjon. Retningslinjer for næringsarealer definerer lokaliseringen slik:

- Arbeidsplass- og besøksintensive virksomheter: A1- og A2-områder
- Plasskrevende og transportrelaterte virksomheter: C og CB –områder
- Virksomheter med allsidig virksomhetsgrad: B –områder

Figur 2 – kart for lokalisering av næringsvirksomhet etter ABC-prinsippet

- Tilrettelegging for at flere går og bruker sykkel, bør fortsette med fullføring av sykkelekspressveien fra Timenes til Kjosbukta og tilrettelegging for å kunne bruke

sykkel mellom kommune-, bydels- og lokalsentrene i regionen. Det må også tilrettelegges for sykkelparkering og gode og raske snarveier som kan benyttes hele året.

- Buss er det bærende transportmiddelet for kollektivtrafikken. Jernbanen er et supplement. Langs fellesstrekningen for kollektivtrafikk (Hannevika – Rona) er det viktig med hinderfri tilrettelegging for buss. Dette gjelder i særlig grad strekningen fra Hannevika, gjennom Kvadraturen og Lund, via UiA og ut på Bjørndalssletta. For å øke andelen som reiser kollektivt, bør det legges til rette for en fortsatt utbygging av innfartsparkering.
- Parkeringspolitikk er ett av flere virkemiddel for å hindre videre vekst i personbiltrafikken. Ved å begrense mulighetene for parkering i senterområder frigjøres arealer til gange, sykkel og kollektivtrafikk. Derfor bør også parkering i byer og tettsteder legges under bakken. Det innføres regional parkeringsnorm for nye tiltak, med minimumsgrenser for sykkelparkeringsplasser og maksimumsgrenser for personbilparkeringsplasser. Det blir opp til hver kommune å tilpasse parkeringsnormen til lokale forhold (jfr. retningslinjenes pkt. 5.4).
- I tilfeller av ekstremvær vil veger og infrastruktur prioriteres for kollektivtransport og for nødetater ved behov.
- Regionens fire store sammenhengende jordbruksområder skjermes mot utbygging.
- Den regionale grønnstrukturen opprettholdes.
- Vassdrag og strandsone forvaltes etter nasjonale prinsipper

Handlingsprogram (kap. 7)

- Kommunene i Kristiansandsregionen skal utarbeide areal og transportstrategi i sine kommuneplaner, inkludert hvordan kommunene skal tilpasse seg økt hyppighet av ekstremvær.
- Det skal foreslås en felles strategi for fortetting og transformasjon i Kristiansandsregionen. Fortetting med kvalitet skal tillegges vesentlig vekt.
- Oppdatering av kollektivkonsept 2030, herunder fremkommelighet for kollektivtrafikken, med særlig oppmerksomhet på strekningen Hannevika – Bjørndalssletta og innfartsparkering
- Planen skal revideres innen 2030

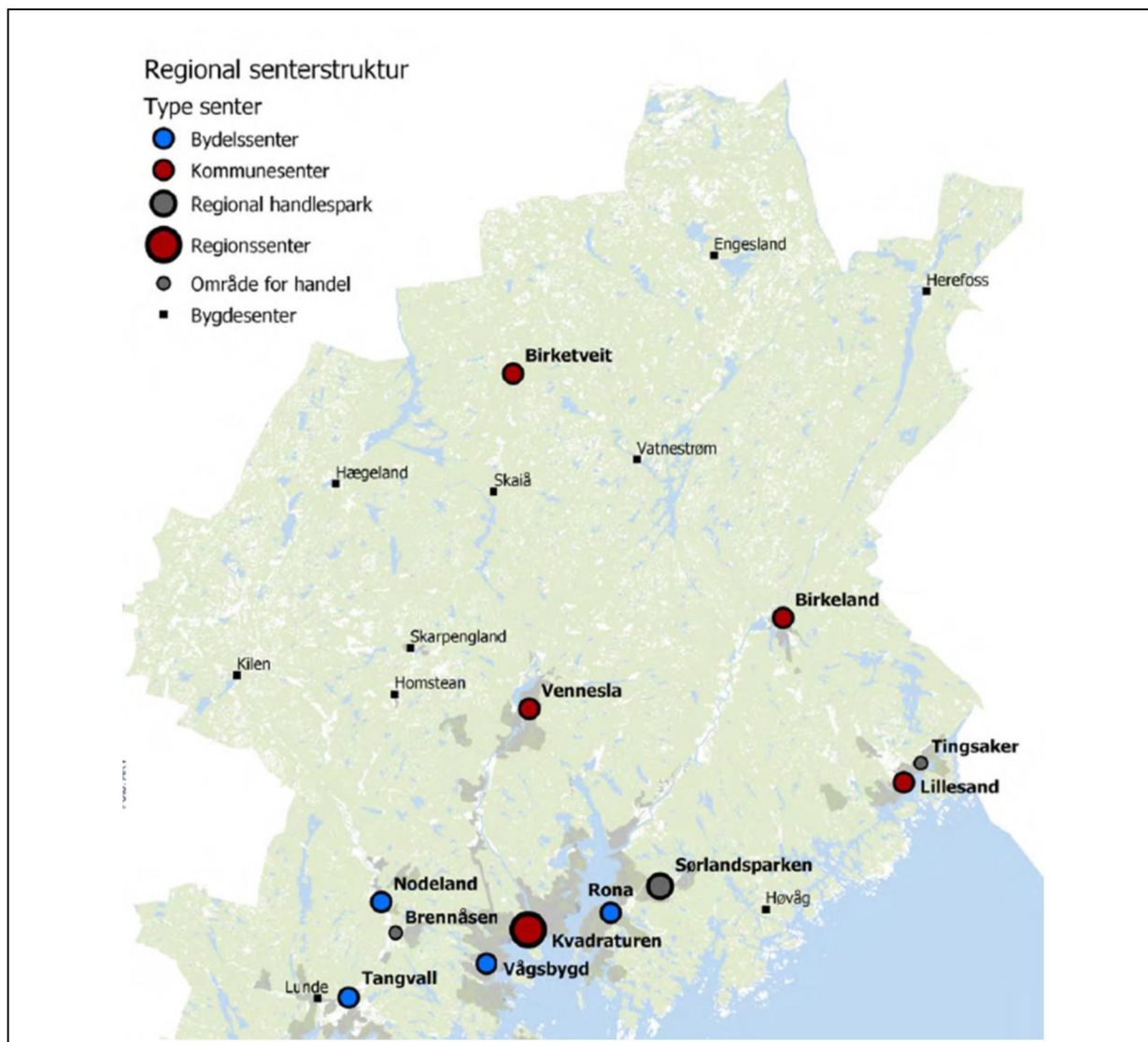
Retningslinjer for forvaltning av ikke fornybare ressurser (kap. 8)

Dette kapittelet omhandler

- Bevaring av verdifulle friluft-, landbruks- natur- og kulturminneområder, regionalt viktige friluftsområder, fastsetting av langsiktig grense mellom utbyggingsområder og friluftsområdene Rossevannsmarka, Torridalsmarka, Bymarka i Kristiansand, Skråstadheia og Kvåsemarka (eksakte grenser defineres i den enkelte kommuneplan), regionalt viktige jordbruksområder og langsiktig byggegrense mot jordbruk, konkretisering av byggeområdene i kommuneplan, bevaring av strandsonen, langsiktig grense mot vann og vassdrag i kommuneplanene og hensyn til naturmangfold.
- Retningslinjer for arealbruk som skal sikre at potensialet for fortetting, transformasjon og nybygging innenfor byggesonen (allerede utbygde by- og tettstedsområder) utnyttes for å styrke bruk av miljøvennlige transportformer og en samfunnsøkonomisk god utnyttelse av eksisterende sosial og teknisk infrastruktur, minstekrav til tetthet i sentrumsområder og langs kollektivtransportens regionale stamnett og krav om vurdering av alternative lokaliseringer og helhetlige kommunedel-/reguleringsplaner før de nye utbyggingsområdene (den strategisk arealreserven) tas i bruk.
- Retningslinjer for næringsarealer med konkretisering av ABC-prinsippet.
- Regional planbestemmelse for handelsetablering og senterstruktur – den eneste juridisk bindende delen av Regional plan for Kristiansandsregionen. Den har sitt utgangspunkt i kjøpesenterstoppen, som er opphevet, men politikken er videreført i

statlige planretningslinjer for bolig-, areal- og transportplanlegging. Bestemmelsene innebærer

- forbud mot etablert eller utvidet handelsvirksomhet med et samlet bruksareal på mer enn 3.000 m², utenfor sentre definert i denne planen
- Forbud mot lokalisering av tjenesteyting med høy besøksfrekvens utenfor byer og tettsteder. Sykehus og utrykningsetater er unntatt
- Fastsetting av senterstruktur med bestemmelse om hvilke typer virksomheter som skal utvikles på ulike senternivåer

Figur 3 – regional senterstruktur

- Retningslinjer for transportsystemet rettet mot tilrettelegging for kollektivtransport, sykkel, gange, utbygging av veinettet og normer for parkeringsbestemmelser.

5.4 Parkering

- Som en hovedregel skal kommunene gjennom bestemmelser til kommuneplanens arealdel sette maksimumskrav for personbilverkparkering og minimumskrav til sykkelparkering i sentrale områder med god kollektivdekning og med god tilgjengelighet til service- og senterfunksjoner.
- Utformingen av parkeringsbestemmelsene vist i tabellen under er retningsgivende, og skal legges til grunn for lokale tilpasninger i kommuneplanenes bestemmelser om parkering. Avgrensing av sentrumsområder og eventuelle øvrige soner der det er hensiktsmessig, avklares i kommuneplanene, jf. planretningslinje 4.4 og 4.5.

Tabell 7. Parkeringsnorm

Per 100 m2 BRA	Bil			Sykkel	Merknad
	Sentrumsområder (Landsdels-, kommune- og bydelsentre)	Lokalsentre og andre sentrale byområder	Øvrige områder	Alle områder	
Bolig (høy utn.)					
Bolig (lav utn.) (NB: per boenhet)					
Kontor					
Forretning					
Industri og lager					
Hotell/overnatting					
Undervisning					
Omsorg/sykehjem					

- For kontor og forretning samt boligprosjekt innenfor områder angitt som sentrumsformål skal som hovedregel minst 85% av parkeringsplassene ligge under terreng. Nedkjøringsramper bør fortrinnsvis plasseres inne i bygning. Arealeffektive løsninger, som fellesanlegg, parkering under bakken mv., skal i øvrige saker vektlegges.
- I sentrumsområder skal besøkparkering som hovedregel være avgiftsbelagt.

Figur 4 – parkering

- Retningslinjer for energi i bygg som inkluderer tilknytningsplikt til fjern- og nærvarme, fornybar energi og energieffektivisering i bygg.
- Retningslinjer for universell utforming

Fylkesutvalgets vedtak om lademulighet for elbiler og elsykler

Fylkesutvalget gjorde følgende vedtak da det ble vedtatt å legge planen ut på høring:

- Vest-Agder fylkeskommune ber om at arbeidet med å elektrifisere transportsektoren på Agder omtales og styrkes i den endelige planen.
- Vest-Agder fylkeskommune ber om at parkeringsnormen for kommunene på Agder inkluderer en minimumsandel for ladestasjoner for både bil- og sykkelparkering.

Det er ikke gjort endringer i høringsdokumentet som følge av vedtaket.

Vurdering

Oppfølging av uttalelsene til planprogrammet og innspill til planarbeidet fra Søgne, Songdalen og Kristiansand

Alle de tre kommunene støttet oppstart av planarbeidet. Samtidig var de opptatt av god medvirkning og at planarbeidet skulle koordineres med arbeidet med å bygge den nye kommunen og den nye regionen. For å oppnå dette ville det vært en fordel om regional plan ble utarbeidet parallelt med kommuneplanens overordnede arealstrategi. Det er utfordrende for nye Kristiansand at endringer i Regional plan for Kristiansandsregionen sendes på høring i overgangen mellom dagens kommunestruktur og etablering av nye Kristiansand. Regional plan for Kristiansandsregionen er bindende for kommunenes arealplanlegging. I arbeidet med bygging av den nye kommunen er det vektlagt at de gamle kommunene ikke skal binde opp bystyret i nye Kristiansand.

Innspill fra bystyret i gamle Kristiansand, om at planen må beskrive hvordan ny teknologi og fremtidsrettede ordninger som eksempelvis autonome kjøretøy og delingsøkonomi i fremtiden vil kunne påvirke trafikkbildet og arealpolitikken, er ikke tatt med i planforslaget. Temaet er relevant, men samtidig svært komplekst med stor usikkerhet knyttet til hvilke retninger som vil dominere utviklingen. Dette temaet fortjener et eget utredningsarbeid for å utforske krav til framtidig politikk på området og at dette bør gjøres i oppfølgingen av planen.

De øvrige innspillene synes å være svart ut.

Innstramming i arealpolitikken

Programleder støtter forslaget til plan som medfører en nødvendig innstramming av arealpolitikken i Kristiansandsregionen. Dette er i samsvar med det forberedende arbeidet som er gjort med sikte på byveksttale mellom kommunene og staten.

Sett fra et rent faglig ståsted kan det spørres om planen går langt nok i å stramme inn arealpolitikken. Byspredning er negativt av flere grunner. Byspredning genererer ikke bare mye motorisert transport, men gjør det også vesentlig mer kostbart å tilby attraktive alternativ til personbil for å løse det daglige transportbehovet. I tillegg bidrar til byspredning økte kostnader som følge av mer kommunal infrastruktur som skal driftes og vedlikeholdes, samtidig som antall innbyggere per løpemeter kommunal vei eller vannrør blir lavere. Større avstand mellom innbyggerne betyr også større avstand mellom brukerne av kommunale hjemmetjenester.

Planen må ses i sammenheng med to viktige hensyn. I alle kommunene er det ferdig regulert en stor arealreserve der det er foretatt betydelige investeringer. I tillegg omfatter planen mange kommuner, og planen må ta hensyn til lokale forhold. Innenfor det handlingsrommet planen tegner, er det likevel stort rom for en mer kompakt by- og tettstedsutvikling enn det som har foregått til nå. Beregningene som er gjort i planarbeidet viser en arealreserve som er mer enn tilstrekkelig til ivareta behovet fram mot 2050.

Strategisk arealreserve for bolig

Nodelandsheia 2, Hamrevannområdet og Rosseland syd er i revidert planforslag lagt inn som strategisk arealreserve for bolig. Tidsperspektivet på planen er 2050. Det er derfor rimelig at det ikke åpnes opp for at alle områder bygges ut samtidig.

Hamrevann-området er foreslått som langsiktig arealreserve. En mindre del av Hamrevann-området, som ligger nærmest Lauvåsen er tatt opp til regulering og forventes sluttbehandlet innen årsskifte. Det legges til grunn at denne delen av Hamrevann-området vil inngå i byggesonen, forutsatt at reguleringsplanen blir godkjent.

Begrepet Nodelandsheia 2 var en arbeidstittel som ble brukt i 2011. Offisielt navn er Nodelandsheia øst og må rettes opp i planen. Det ble vedtatt en områdeplan for Nodelandsheia øst i 2013. Hele området: 450-500 boenheter og er den største ubebygde

boligreserven i Songdalen. Delfelt 1 ble samtidig detaljplanlagt for ca. 150 boenheter. Det forutsettes at delfelt 1, inngår i byggesonen, ikke i den langsiktige, strategiske arealreserven.

Strategisk arealreserve for næring

Langsiktige næringsarealreserver i nye Kristiansand er Lohnelier nord og Toftelandslier i Søgne, Borheia i Kristiansand og Rosseland i Songdalen.

I forbindelse med utarbeidelse av regional arealplan i 2011, var det en høyt prioritert sak for Songdalen å sikre Rosseland som område for handel, primært plasskrevende varer. Dette vises i gjeldende plankart samt i gjeldende planbestemmelse pkt. 4.11 der Rosseland/Brennåsen er omtalt som andre sentre. Det er imidlertid usikkert om dette er et like aktuelt arealbruksformål i framtiden. Dette er et forhold som må belyses i arbeidet med kommuneplanen for nye Kristiansand. Det anbefales likevel at statusen opprettholdes i revidert regional arealplan.

Søgne kommune vedtok ny arealdel til kommuneplanen våren 2019. Områder med innsigelse er unntatt rettsvirkning. Ett av dem er næringsområde for Bringehøia/Toftelandslier hvor Songdalen hadde fremmet innsigelse. Den 20.06. 2019 var Songdalen og Søgne innkalt til meklingsmøte hos fylkesmannen. Partene var enige om å sende denne saken over til Kommunal- og moderniseringsdepartementet for avgjørelse. Programleder ser ingen motstrid mellom området som langsiktig arealreserve og uenigheten om mellom Søgne og Songdalen kommuner om når området skal innarbeides i kommuneplanens arealdel. Det gjøres for øvrig oppmerksom på at Lohnelier nord (15) mangler i tegnforklaringen i kartet.

Det er mye ledige kontorlokaler i Kristiansand sentrum, men det er flere som gir uttrykk for at det er et dårlig utbud av gode og arealeffektive kontorlokaler som oppfyller leietaker/ kjøpers krav. For totalrenoverte bygg er markedet godt. Kommunen søker i reguleringsplaner å legge til rette for funksjonsblanding og flere egnede kontorlokaler i sentrum.

Senterstruktur og regionale planbestemmelser for handel (punk 4, side 41 i planforslaget)
Senterstrukturen i planforslaget er i samsvar med senterstrukturen i gjeldene kommuneplaner for Søgne, Songdalen og gamle Kristiansand. Unntaket er at Tangvall og Nodeland nå er definert som bydelssentra som følge av kommunesammenslåingen. De regionale planbestemmelser definerer hvor mye handel det er tillatt å etablere innenfor de ulike typene av for senterområder.

Nye Kristiansand kommune har startet arbeidet med kommuneplanens samfunnsdel med overordnet arealstrategi og vil formelt starte arbeidet med kommuneplanens arealdel før sommeren 2020. I planprogrammet til samfunnsdelen framgår det at kommunen vil gjennomgå dagens senterstruktur som grunnlag for fastsetting av en helhetlig senterstruktur herunder hvordan urbane kvaliteter, bolyst, og attraktive og bygde- og nærmiljø kan vektlegges. Det innebærer at kommuneplanen vil kunne utfordre senterstrukturen i regionalplan, som er i samsvar med dagens senterstruktur,

Retningslinjer for forvaltning av ikke fornybare ressurser

Kommunene i Kristiansandsregionen har revidert sine arealplaner etter at regional plan for Kristiansandsregionen ble vedtatt i 2011. Politikken som ligger i planen er derfor langt på veg innarbeidet i gjeldene kommuneplaner. Videre er det skjedd endringer i plan- og bygningsloven etter 2011. Enkelte av retningslinjene i planen synes derfor unødvendige og bør kunne forenkles.

Matjord

For å sikre matjorda på en bedre måte anbefales det at retningslinjen punkt 1.4 om regionalt viktige jordbruksområder suppleres slik: *I planer som tillater omdisponering av jordbruksareal, skal det innarbeides bestemmelser om at matjordlaget skal benyttes til forbedring av annen dyrka eller dyrkbar mark til jordbruksproduksjon.* Videre anbefales det det som oppfølging av regional plan utarbeides en lokal veileder/matjordplan.

Parkeringsregulering og mobilitetsplanlegging

Parkeringspolitikken er et viktig virkemiddel for å oppnå målet om 0-vekst i personbiltrafikken. Kristiansand kommune har kommuneplanbestemmelser med maksimums tillatt parkeringsplasser i dag. Erfaringer fra reguleringsplanleggingen i Kristiansand viser at utbyggere heller ønsker færre enn flere parkeringsplasser enn maksimum fastsatt i kommuneplanbestemmelsene. Søgne og Songdalen har parkeringsbestemmelser uten definert maksimum antall parkeringsplasser. Det er naturlig at nye Kristiansand kommune gjennomgår parkeringspolitikken ved utarbeidelse av kommuneplanens arealdel og vurdere hvor og for hvilke typer virksomheter det er hensiktsmessig å fastsette maksimumsgrenser for parkering. I tabellen i punkt 5.4. b) er sentrumsområdene; landsdels-, kommune- og bydelssenter slått sammen i en kolonne. Her bør det være noe mer fleksibilitet til å lage tilpassede parkeringsbestemmelser etter konkrete vurderinger av ulike typer senterområder.

I retningslinjer for næringsarealer er det lagt inn krav om at det kreves mobilitetsplan for alle etableringer med flere enn 50 ansatte. Det bør presiseres i retningslinjen når dette kravet slår inn. Kristiansand kommune har kommuneplanbestemmelse med krav om mobilitetsplan ved etableringer av virksomheter med over 50 ansatte eller utbyggingsprosjekter større enn 1.000 m² bruksareal. Kravet gjelder for alle nyetableringer på alle plannivå, fra utarbeidning av konsekvensutredning til søknad om bruksendring.

Søgneelva og Songdalselva er ett og samme vassdrag, men har ulikt navn i dagens to kommuner. I plandokumentet er 100-metersbeltet til Søgneelva omtalt, mens Songdalselva ikke er nevnt. I forbindelse med kommunesammenslåingen jobbes det for at det offisielle navnet for Songdalselva/Søgneelva skal endres til *Sygna*. Det må gjøres en formell jobb med slik navneendring. Inn til denne endringen eventuelt blir gjennomført må også Songdalselva omtales i dokumentet.

Universell utforming

I nr. 7 - retningslinjer for universell utforming står det at minimum 70 % av alle boenheter skal ha universell utforming. Universell utforming av bolig er institusjonsstandard. Teknisk forskrift ivaretar dette kravet på en god måte. Retningslinjen bør derfor tas ut eller endres til krav om tilgjengelig boenhet.

Marit Eik/Jan Erik Lindjord

Punkt 77/19: Nasjonale rammer for vindkraft - høringsuttalelse fra nye Kristiansand kommune

Bilag

Vedtak arbutv, 20082019, Sak 73/19, Nasjonale rammer for vindkraft - høringsuttalelse fra nye Kristiansand kommune

Dato 19. juni 2019
 Saksnr.: 201909533-1
 Saksbehandler Marit Eik

Saksgang

Arbeidsutvalg Nye Kristiansand
 Fellesnemnda (Søgne, Songdalen og Kristiansand)

Møtedato

20.08.2019
 27.08.2019

Nasjonale rammer for vindkraft - høringsuttalelse fra nye Kristiansand kommune

Sammendrag

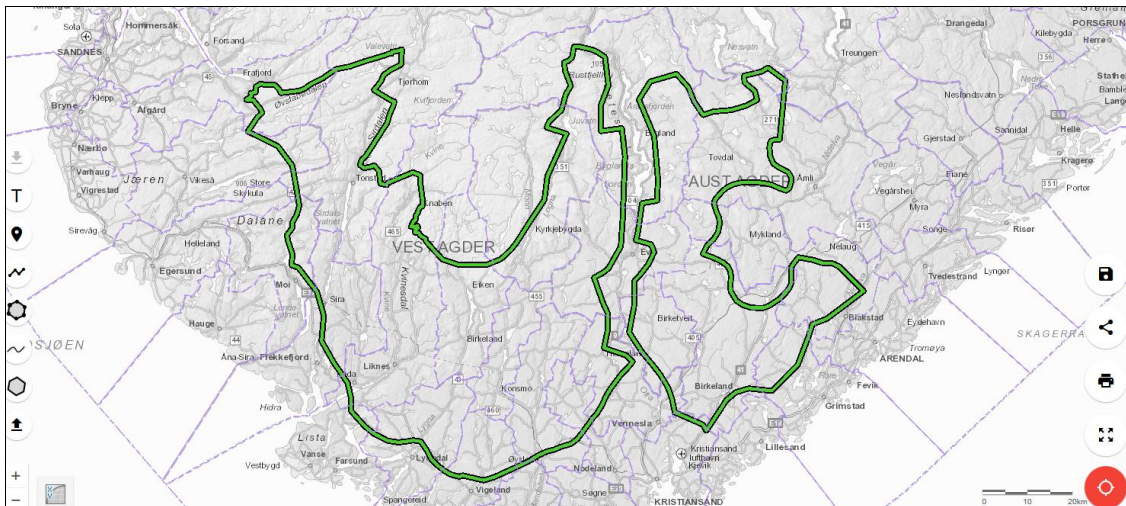
Olje- og energidepartementet (OED) har sendt nasjonale rammer for vindkraft på høring til offentlige myndigheter, herunder alle kommunene, til energiselskap og frivillige organisasjoner. Høringsfristen er 1.oktober 2019. Departementet ønsker innspill til NVEs forslag til nasjonal ramme og til om det bør fastsettes en nasjonal ramme for vindkraft i Norge. Departementet vil gjennomgå NVEs forslag og høringsuttalelsene før det tas endelig stilling til politikken for vindkraft på land.

Denne saken er utarbeidet av Kristiansand kommune i nært samarbeid med Songdalen kommune og i samråd med Søgne kommune. Saken fremmes til Fellesnemnda og deretter til behandling i dagens tre kommuner med anbefaling om å tilsluttes seg fellesnemndas uttalelse.

Utbygging av vindkraft på land versus utvikling av andre energikilder og energiforbruk er en del av den store diskusjonen om bærekraftig utvikling og CO²-reduksjon, nasjonalt og internasjonalt. Dette er en stor og viktig politisk diskusjon som det er krevende å gå inn. Administrasjonen har valgt å begrense denne saken og kommunens uttalelse å synliggjøre hvordan rammeplanen berører nye Kristiansand direkte, de regionalt viktige friluftsområdenes betydning for befolkningen og den offshorerettete leverandørindustrien sitt ønske om satsing på havvind. De store overordnede spørsmålene om vindkraft og andre miljøkonsekvenser av vindkraft på land drøftes ikke.

I bestillingen fra OED til NVE framgår det at formålet med nasjonal ramme er å bidra til at de beste vindkraftlokalitetene blir valgt når det søkes om konsesjon. I NVEs forslag er det pekt ut 13 områder som direktoratet mener er de mest egnede for vindkraft på land i Norge. NVEs faglige forslag foreligger nå i form av en [rapport](#) datert 1. april 2019 og et [kart](#): Det fremgår av høringsbrevet at det også innenfor de utpekte områdene vil det være områder som ikke egner seg for vindkraft på grunn av konflikt med viktige interesser, eller som følge av mindre gode vindressurser. Den nasjonale rammen erstatter ikke dagens konsesjonsbehandling.

To av de utpekte områdene ligger helt eller delvis på Agder, det er område Vest-Agder og Rogaland (kapitel 52) og område Aust-Agder (kapitel 53).

NVE vurderer de to områdene som de mest egnede områdene for ny vindkraftutbygging i Norge, på tross at det i områdene er det viktige miljø- og samfunnsinteresser knyttet til blant annet fugl og friluftsliv, samt værradarer i område Vest-Agder og Rogaland. NVE konkluderer ut ifra de overordnede analyser at det er lavere konfliktnivå i disse områdene enn i store deler av landet.

Nye Kristiansand kommune er marginalt, direkte berørt av rammeplanen sammenlignet med øvrige deler av Agder. Nordlige deler av Songdalen og Kristiansand ligger innenfor de utpekte områdene på Agder. Deler av de utpekte områdene er imidlertid ekskludert for vindkraft med bakgrunn i innflyginssonen til Kristiansand lufthavn, Kjevik og nærhet til bebyggelse. De ikke ekskluderte områdene er i hovedsak myr og skogkledde heiområder 200-350 m.o.h.

Ingen områder innenfor de utpekte områdene på Agder er ekskludert for vindkraftutbygging på grunnlag av friluftssinteressene. Det skyldes at det bare er de statlig sikret friluftsområdene som er ekskludert. Etter vår vurdering er ikke eierform et godt kriterium for rangering av viktigheten av friluftsområder. Det er store friluftssinteresser også knyttet til områder som ikke er statlig sikret. Kristiansand kommune, vil etter 1.1.2020, ha i overkant av 110.000 innbyggere og utgjør den absolutt største befolkingskonsentrasjonen. Friluftsområdene i indre Agder utgjør viktige friluftsområder for befolkningen i Kristiansand, både sommer- og vinterstid. Utbygging av vindkraft i disse områdene vil være i sterk konflikt med friluftslivsinteressene både for lokalbefolkningen og for befolkningen i Kristiansand og andre deler av Agder.

Kristiansand har et stort offshorerettet leverandørindustri miljø som ønsker å satse på industriutvikling basert på havvind. En slik utvikling vil kunne få stor betydning for lokalt næringsliv og bidra til utvikling av fornybar energi uten de store konfliktene som utbygging av vindkraft på land har vist seg å medføre.

Programleder anbefaler slik uttalelse.

Forslag til vedtak

Nye Kristiansand kommune viser til vurderingene i saken og anbefaler at kriteriene for ekskludering av areal til utbygging av vindkraft utvides til også å omfatte viktige friluftsområder, uavhengig av om arealene er statlig sikret. Kristiansand kommune, vil etter 1.1.2020, ha i overkant av 110.000 innbyggere og utgjør den absolutt største befolkingskonsentrasjonen på Agder. Friluftsområdene i indre Agder utgjør viktige friluftsområder, både sommer- og vinterstid. Utbygging av vindkraft i disse områdene vil være i konflikt med

friluftslivsinteressene for både for lokalbefolkningen og for befolkningen i Kristiansand og andre deler av Agder.

Økt satsing på utvikling av havvind basert på kunnskapen innen offshorerettet leverandørindustri miljø vil kunne få stor betydning for lokalt næringsliv og bidra til utvikling av fornybar energi uten de store konfliktene som utbygging av vindkraft på land har vist seg å medføre. Nye Kristiansand kommune anbefaler at Olje og energidepartementet øker innsatsen på dette området.

Camilla Dunsæd
Programleder

Ragnar Evensen
Påtroppende direktør for miljø- og byutvikling

Vedlegg:

<https://www.nve.no/nasional-ramme-for-vindkraft/>

Bakgrunn for saken

Olje- og energidepartementet har sendt nasjonale rammer for vindkraft på høring til offentlige myndigheter, herunder alle kommunene, til energiselskap og frivillige organisasjoner. Høringsfristen er 1.oktober 2019. Departementet ønsker innspill til NVEs forslag til nasjonal ramme og til om det bør fastsettes en nasjonal ramme for vindkraft i Norge.

Olje- og energidepartementet ga i brev av 9. februar 2017 Norges vassdrags- og energidirektorat (NVE) i oppdrag å lede et arbeid med å lage forslag til en nasjonal ramme for vindkraft på land. I oppdragsbrevet framgår det at Nasjonal ramme skal definere større områder der det kan ligge til rette for utbygging av vindkraft på land. Områdene skal velges ut med utgangspunkt i vindressurser og eksisterende og planlagt nettkapasitet. Det er et poeng å lokalisere vindkraft slik at det ikke er nødvendig å bygge mye nytt kraftnett. Dette skal så avstemmes mot andre viktige miljø- og samfunnshensyn. Formålet med nasjonal ramme er å bidra til at de beste vindkraftlokalitetene blir valgt når det søkes om konsesjon. Rammen skal ikke være prosjektspesifikk, blant annet fordi de lokale variasjonene i vindressurser og miljøforhold er store.

Arbeidet med en nasjonal ramme for vindkraft følger opp omtalen i energimeldingen (Meld. St. 25 (2015-2016)) som Stortinget sluttet seg til våren 2016 (Innst. 401 S (2015-2016)). I energimeldingen heter det bl.a. at "*regjeringen vil legge til rette for en langsiktig utvikling av lønnsom vindkraft i Norge*", og at "*Olje- og energidepartementet vil utarbeide en nasjonal ramme for konsesjonsbehandling av vindkraft på land*".

NVEs faglige forslag foreligger nå i form av en [rapport](#) datert 1. april 2019 og et [kart](#): Forslaget inneholder et samlet kunnskapsgrunnlag om virkninger av vindkraft på land med forslag til det NVE mener er de mest egnede områdene for lokalisering av ny vindkraft.

NVE har etablert et kunnskapsgrunnlag om virkninger av vindkraft. Innledningsvis i arbeidet ble det foretatt eksklusjon (bortsiling) av verneområdet og områder med lite vind, tekniske restriksjoner, uegnet topografi, skred og særlig sårbare områder på enkeltarter mm. Etter eksklusjonen ble det gjennomført analyse av 43 områder. Det er publisert 21 temarapporter basert på en gjennomgang av norsk og internasjonal litteratur, erfaringer fra konsesjonsbehandling av vindkraftsaker og fra vindkraftverk i drift. Nasjonale fagmyndigheter og andre kunnskapsmiljøer innenfor de ulike temaene har deltatt i utarbeidelsen av rapportene. Arbeidet er den mest omfattende kunnskapsgjennomgangen som har vært gjort av miljø- og samfunnsvirkninger av vindkraftverk i Norge. NVE konkluderer med at landbasert vindkraft i Norge er lønnsom uten støtte og bidrar til reduserte klimagassutslipp.

På bakgrunn av analysen har NVE pekt ut 13 områder som de mener er de mest egnede for vindkraft på land i Norge. Det fremgår av høringsbrevet at det også innenfor de utpekte områdene vil det være områder som ikke egner seg for vindkraft på grunn av konflikt med viktige interesser, eller som følge av mindre gode vindressurser. Videre framgår det at NVE har lagt vekt på unngå konflikter med viktige naturområder, og tatt betydelige hensyn til aktuelle tema, for eksempel friluftsliv, støy, fugle- og dyreliv, kulturminner og reindrift.

Rapporten er inndelt i 6 hovedtema:

- introduksjon – bestillingen fra OED til NVE, rettslige føringer gjennom lover og internasjonale konvensjoner, NVE sine tolkinger og avgrensinger, metode og involvering av andre aktører
- fakta om vindkraft i Norge – generelt om vindkraftproduksjon fra vindturbiner, status for utbygging av vindkraft i Norge, arealbruk i norske vindkraftverk, drivere for utbygging av landbasert vindkraft i Norge, havvind, reduksjon av klimagassutslipp, vindkraftens påvirkning på kraftsystemet og om konsesjonsprosessen,
- miljø og samfunnsvirkninger,
- metode for utpeking av områder, de mest egnede områdene for vindkraft, anbefalinger og diskusjon.

To av de utpekte områdene ligger helt eller delvis på Agder. Arealene langs kysten og villreinområdene i Setesdalsheiene er ekskludert tidlig i arbeidet og inngår ikke i de utpekte områdene.

De utpekte områdene er grundig beskrevet i [rapporten](#) side **175-185** og gjengis kun i korthet.

Områdenavn	Vest-Agder og Rogaland
Størrelse	4392 km ²
Status	utpekt
Begrunnelse	Vest-Agder og Rogaland har veldig gode produksjonsforhold for vindkraft, og er et av områdene vi har vurdert til å være mest egnet for ny produksjon i et kraftsystemperspektiv. I det utpekte området er det viktige miljø- og samfunnsinteresser knyttet til blant annet fugl, friluftsliv og værradarer. Våre overordnede analyser tilsier imidlertid et lavere konfliktnivå i dette området enn i store deler av landet. Fra et nasjonalt perspektiv framstår det utpekte området derfor som et av de mest egnede områdene for ny vindkraftutbygging i Norge.
Egnede vindkraftverk	Området er stort, og har i teorien plass til mange vindkraftverk av varierende størrelse. I nord kan det være aktuelt med større vindkraftverk enn i sør, der blant annet spredt bebyggelse kan begrense størrelsen. Området består av mange hei- og fjellområder med store og små daler mellom. Det er i hovedsak hei- og fjellområdene som er aktuelle for vindkraftutbygging.
Berørte kommuner	Gjesdal, Bjerkreim og Lund i Rogaland, Sirdal, Sirdal, Flekkefjord, Kvinesdal, Hægebostad, Audnedal, Lyngdal, Lindesnes, Mandal, Marnardal, Åseral, Songdalen og Vennesla i Vest-Agder og Evje og Hornnes i Aus-Agder..

NVE sin faglige vurdering

HVORFOR ER OMRÅDET FORESLÅTT SOM ET AV DE MEST EGNEDE?

Vest-Agder og Rogaland har veldig gode produksjonsforhold for vindkraft, og er et av områdene vi har vurdert til å være mest egnet for ny produksjon i et kraftsystemperspektiv.

I det utpekte området er det viktige miljø- og samfunnsinteresser knyttet til blant annet fugl, friluftsliv og værradarer. Våre overordnede analyser tilsier imidlertid et lavere konfliktnivå i dette området enn i store deler av landet.

Fra et nasjonalt perspektiv framstår det utpekte området derfor som et av de mest egnede områdene for ny vindkraftutbygging i Norge.

HVILKEN TYPE VINDKRAFTVERK ER OMRÅDET EGNET FOR?

Området er stort, og har i teorien plass til mange vindkraftverk av varierende størrelse. I nord kan det være aktuelt med større vindkraftverk enn i sør, der blant annet spredt bebyggelse kan begrense størrelsen. Området består av mange hei- og fjellområder med store og små daler mellom. Det er i hovedsak hei- og fjellområdene som er aktuelle for vindkraftutbygging.

Områdenavn	Aust-Agder
Størrelse	1950 km ²
Status	utpekt
Begrunnelse	Det utpekte området har gode produksjonsforhold for vindkraft, og er et av områdene vi har vurdert til å være best egnet for ny produksjon i et kraftsystemperspektiv. I det utpekte området er det viktige miljø- og samfunnsinteresser knyttet til blant annet fugl og friluftsliv. Våre overordnede analyser tilsier imidlertid et lavere konfliktnivå i dette området enn i store deler av landet. Fra et nasjonalt perspektiv framstår det utpekte området derfor som et av de mest egnede områdene for ny vindkraftutbygging i Norge.
Egnede vindkraftverk	Området er stort, og har i teorien plass til mange vindkraftverk av varierende størrelse. I nord kan det være plass til større vindkraftverk enn i sør, der blant annet spredt bebyggelse kan begrense størrelsen. Det er i dag begrenset nettkapasitet i distribusjonsnettet, og det kan dermed være behov for en ny transformatorstasjon i transmisjonsnettet hvis det skal bygges vindkraftverk. Det kan derfor være nødvendig å bygge ut relativt mye vindkraft for å kunne dekke kostnader for en eventuell ny transformatorstasjon.
Berørte kommuner	Fyresdal, Nissedal, Bygland, Åmli, Evje og Hornnes, Birkenes, Froland, Iveland, Arendal, Grimstad i Aust-Agder og Kristiansand i Vest-Agder

NVE sin faglige vurdering

HVORFOR ER OMRÅDET FORESLÅTT SOM ET AV DE MEST EGNEDE?

Dette området har gode produksjonsforhold for vindkraft, og er et av områdene vi har vurdert til å være best egnet for ny produksjon i et kraftsystemperspektiv.

I det utpekte området er det viktige miljø- og samfunnsinteresser knyttet til blant annet fugl og friluftsliv. Våre overordnede analyser tilsier imidlertid et lavere konfliktnivå i dette området enn i store deler av landet.

Fra et nasjonalt perspektiv framstår Aust-Agder derfor som et av de mest egnede områdene for ny vindkraftutbygging i Norge.

HVILKEN TYPE VINDKRAFTVERK ER OMRÅDET EGNET FOR?

Området er stort, og har i teorien plass til mange vindkraftverk av varierende størrelse. I nord kan det være plass til større vindkraftverk enn i sør, der blant annet spredt bebyggelse kan begrense størrelsen. Det er i dag begrenset nettkapasitet i regionalnettet, og det kan dermed være behov for en ny transformatorstasjon i transmisjonsnettet hvis det skal bygges vindkraftverk. Det kan derfor være nødvendig å bygge ut relativt mye vindkraft for å kunne dekke kostnader for en eventuell ny transformatorstasjon.

Konsesjon

Alle vindkraftverk med installert effekt over 1 MW eller flere enn fem vindturbiner må ha konsesjon i medhold av energiloven (1990). Det er NVE som er ansvarlig myndighet for å behandle søknader om konsesjon for vindkraftverk. Kommunene behandler søknader om å bygge mindre vindkraftverk på inntil 1 MW etter reglene i plan- og bygningsloven. Det er satt en begrensning på fem vindturbiner innenfor hvert prosjekt.

Faglige innspill til utredningsarbeidet i tidlig fase

NVE ba i juni 2018 om faglig informasjon av overordnet karakter knyttet til de 43 analyseområdene.

Kristiansand kommune, ved parkvesenet har gitt innspill til utredningsarbeidet med oversikt over viktige regionale interesser i Kristiansand, viktige naturvernområder vernet etter naturmangfoldloven, friluftsområder og markagresen (markert som hensynsone friluftsliv) i kommuneplanen, samt orientering om dyrelivsfredningen som gjelder for store deler av utmarka i Kristiansand (kgl. Res.).

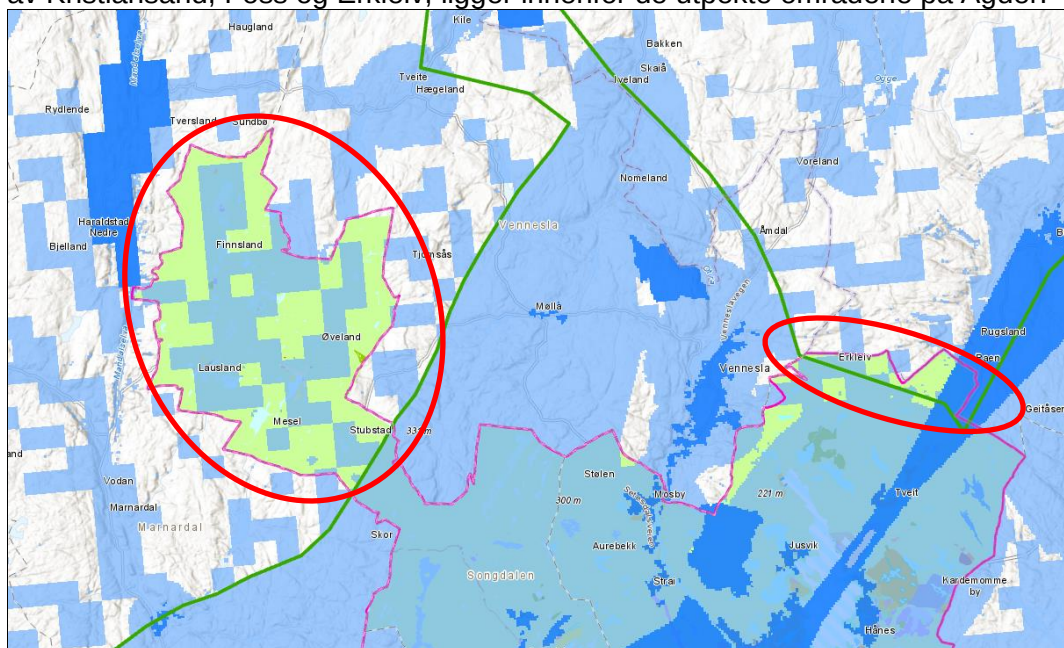
Fylkeskommunene i Aust-Agder og Vest-Agder og flere av kommunene og organisasjonslivet på Agder gav innspill på interesser som må ivaretas vedrørende friluftsliv, vilt, sammenhengende naturområder, kulturminner, kulturmiljø og kulturlandskap, flyplasser, reiseliv og kraftnett.

Regionalt innspillmøte

21.mai arrangerte Olje og energidirektoratet regionalt innspillmøte i Kristiansand. I møtet framkom det stor motstand mot NVE sine konklusjoner. Motstanden var begrunnet i blant annet i hensynet til trusselen på naturmangfoldet som framkommer i rapport fra FNs klimapanel og naturens betydning for å redde klima, de store fugletrekkene som kommer innover Agder, verna vassdrag, villrein, friluftsliv, heilandskapet, turistsatsing i indre Agder, lokalt sjølstyre og ønske om naturressursskatt. På møte deltok også representanter fra vindkraftindustrien som vektla betydningen av økt satsing på vindkraft i Norge.

VURDERING

Nye Kristiansand kommune er marginalt, direkte berørt av rammeplanen sammenlignet med øvrige deler av Agder. Øvre deler av Songdalen, fra Stupstad og nordover, og nordlige deler av Kristiansand, Foss og Erkleiv, ligger innenfor de utpekte områdene på Agder.

Figur 1 Nye Kristiansand kommune - arealene nord for den grønne linja er utpekt område. Arealene i nye Kristiansand er marker med rød sirkel. Blå områder er eksklusjonsområder. Grønne områder er LNF-områder i kommuneplan for Songdalen og Kristiansand.

Deler av de utpekte områdene er imidlertid ekskludert for vindkraft av ulike hensyn. Deler av arealet i Kristiansand er ekskludert med bakgrunn i innflyginssonen til Kristiansand lufthavn, Kjevik og nærhet til bebyggelse. Også store deler av arealene innenfor det utpekte området i Songdalen er ekskludert med bakgrunn i nærhet til bebyggelse.

I kommuneplanens arealdel er området i Songdalen avsatt som LNF-område, men med flere mindre områder avsatt til ulike byggeformål. Deler av området inngår i verna vassdrag, nedbørsfeltet til Søgneelva. De merke fotturløypene Nordmannsvegen og Dynestølvegen går gjennom de utpekte områdene (midt-Agder friluftsråd.).

I dagens Kristiansand er arealet avsatt som LNF-område med hensynssone friluftsliv, betegnet som markaområde. Bromåsen er markert som utsiktspunkt.

Kristiansand kommune, vil etter 1.1.2020, ha i overkant av 110.000 innbyggere og utgjør den absolutt største befolkningkonsentrasjonen i Agder. Friluftsområdene i indre Agder utgjør viktige friluftsområder for befolkningen i Kristiansand. I forslaget til rammeplan er det kun de statlig sikra områdene som er ekskludert fra vindkraft på grunnlag av friluftinteressene. Etter vår vurdering er eierform ikke et godt kriterium for rangering av viktigheten av friluftsområder. De statlig sikrede friluftsområdene utgjør bare mindre del av de viktige friluftsområdene. Det er store friluftinteresser også knyttet til områder som ikke er statlig sikret. Miljødirektoratet som har hatt ansvar for temarapport friluftsliv og NVE som har utarbeida forslag til rammeplan har valgt å ikke ta hensyn til de mange innspillene fra fylkeskommunene, kommunene og organisasjonslivet på dette tema. De åtte kommunene ; Kristiansand, Vennesla, Søgne, Songdalen, Evje og Hornnes, Iveland, Birkenes og Lillesand samarbeider med andre aktører om sikring og tilrettelegging av regional viktige friluftsområder gjennom Midt-Agder friluftsråd. Dette er områder som er mye benyttet av befolkningen både sommer- og vinterstid. Utbygging av vindkraft i disse områdene vil være i sterk konflikt med friluftslivsinteressene for både lokalbefolkningen og for befolkningen i Kristiansand og andre deler av Agder.

Kristiansand har et stort offshorerettet leverandørindustri miljø som ønsker å satse på industriutvikling basert på havvind. En slik utvikling vil kunne få stor betydning for lokalt næringsliv bidra til utvikling av fornybar energi uten de store konfliktene som utbygging av vindkraft på land har vist seg å medføre.

Marit Eik
Rådgiver

Punkt 78/19: Folkevalgtes rettigheter og arbeidsvilkår - lokal forskrift

Bilag

Vedtak arbutv, 20082019, Sak 74/19, Folkevalgtes rettigheter og arbeidsvilkår - lokal forskrift

Forskrift - godtgjørelse og reglement 12.07.19

Dato 28. juni 2019
 Saksnr.: 201910643-1
 Saksbehandler Marianne O Tronstad

Saksgang Fellesnemnda (Søgne, Songdalen og Kristiansand)
Møtedato 27.08.2019

Folkevalgtes rettigheter og arbeidsvilkår - lokal forskrift Sammendrag

Ny kommunelov krever at noen av de folkevalgtes rettigheter og arbeidsvilkår nedfelles i forskrift: Dette gjelder dekning av utgifter og økonomisk tap (§ 8-3), arbeidsgodtgjøring (§ 8-4), ettergodtgjøring/ etterlønn (§ 8-6) og permisjoner (§ 8-10).

Offentlige og private institusjoner for de erverv, fag- eller interessegruppene forskriftene skal gjelde eller gjelder for eller hvis interesser særlig berøres, skal gis anledning til å uttale seg før forskriften blir utferdiget (Forvl § 37, 3 ledd). I dette tilfellet anbefales det å sende forskriften på høring til alle partier som stiller liste ved årets kommunevalg i tillegg til å legge den ut på kommunenes nettside.

I følge Utredningsinstruksen (*Instruks om utredning av statlige tiltak, fastsatt ved kongelig resolusjon 19.02.16 med hjemmel i instruksjonsmyndigheten*) pkt. 3.3 første ledd siste punktum, skal høringsfristen ved forberedelse av statlige forskrifter normalt være tre måneder og ikke mindre enn seks uker, med mindre «spesielle forhold gjør det nødvendig». En slik beslutning skal treffes av øverste leder i det ansvarlige forvaltningsorganet. Beslutningen skal være skriftlig og begrunnet og skal følge saken. I dette tilfellet bygger den nye forskriften på allerede vedtatt reglementet som regulerer de samme forhold, og i tråd med ny kommunelov befestes dette nå i en forskrift. Innholdet i forskriften oppfattes derfor som en kjent sak og innholdet er av begrenset omfang. Det er viktig at forskriften vedtas i konstituerende møte 09.10.19 og det anbefales derfor 4 (fire) ukers høringsfrist.

Forslag til vedtak

Fellesnemnda vedtar å legge vedlagte utkast til Forskrift om folkevalgtes rettigheter i Kristiansand kommune på høring til samtlige partier som stiller liste til årets valg, samt nye Kristiansands nettside, med høringsfrist fire uker fra annonsering.

Rådmannen legger forskriften frem for nytt bystyre, 09.10.19.

Camilla Dunsæd
 Programleder

Kjell A. Kristiansen
 Prosjekteier Organisasjon, personal og stab

Trykte vedlegg:

1. Forskrift om folkevalgtes rettigheter i Kristiansand kommune.

Utrykte vedlegg:

2. Reglement for folkevalgtes arbeidsvilkår, reglement vedtatt 26.03.19.
3. Kommuneloven – kapittel 8.

Sammendrag og konklusjon

Rådmannen legger i saken fram forslag til lokal forskrift om folkevalgtes rettigheter i Kristiansand kommune. Forskriften er utarbeidet i tett samarbeid med kommunens advokattjeneste og må sendes på høring, jf. forvaltningsloven § 37 andre ledd. Rådmannen har tidligere lagt frem forslag til reglement for folkevalgtes godtgjøring og velferdsgoder, dette ble vedtatt 26.03.19, sak 201903624/29.

Reglementet har ikke status som forskrift, og det var derfor ikke lovpålagt med høring før behandling i Fellesnemnda. Både forskrift og reglement må vedtas av bystyret i den nye kommunen. Rådmannens utkast til forskrift tar utgangspunkt det allerede vedtatte reglementet og ordlyden på bestemmelsene i forskriften er tiltenkt å være lik allerede vedtatt reglement.

Rådmannen viser også til Fellesnemndas vedtak når det gjelder rammer, prinsipper og satser for godtgjøringer. I vedtaks punkt 4 (samme sak), ber Fellesnemnda om at det fremlegges en egen sak om pensjonsrettigheter for folkevalgte etter at nasjonale forskrifter er vedtatt. På dette tidspunkt er det så langt administrasjonen kjenner til ikke vedtatt noen nye nasjonale føringer. Gitt at det på et senere tidspunkt skulle foreligge noen føringer som i vesentlig grad strider mot innholdet i vedlagte forskrift må denne revideres.

Bakgrunn for saken/saksopplysninger

Det er vanlig praksis at kommunestyret på slutten av sin kommunestyreperiode vedtar godtgjøringsreglement for neste periode, slik at dette er klart i god tid før neste kommunestyreperiode tar til. For en helt ny kommune er ikke dette mulig. Kommunestyret i nye Kristiansand må selv vedta sitt eget godtgjøringsreglement, etter konstituering.

I den nye kommuneloven er rettigheter og plikter for folkevalgte regulert i kapittel 8. Noen av disse rettighetene skal kommunestyret gi forskrift om. I forhold til nåværende kommunelov er dette nytt. Forskriftskravet gjelder retten til godtgjøring, retten til erstatning for tapt arbeidsinntekt og retten til kompensasjon for utgifter, jf. §§ 8-3 og 8-4. Også retten til ettergodtgjøring og retten til permisjon må vedtas som forskrift, jf. §§ 8-6 og 8-10.

Bestemmelser om disse rettighetene er derfor regulert i forskriften rådmannen legger fram. Det er imidlertid ikke nødvendig å vedta noe i forskriftsform der dette ikke er uttrykkelig hjemlet i lov. Øvrige bestemmelser som regulerer folkevalgtes arbeidsvilkår kan derfor kommunestyret vedta som et reglement, dette ble vedtatt 26.03 og vil utfyller forskriften. Regulert i reglementet er blant annet bestemmelser om frikjøp av folkevalgte etter kommuneloven § 8-5.

Rådmannen gjør oppmerksom på at godtgjøringsreglementet for Kristiansand kommune gjelder fra og med det konstituerende kommunestyremøtet 09.10.2019. Kommunestyrene i Kristiansand, Søgne og Songdalen vil imidlertid eksistere fram til 31.12.2019, og alle folkevalgte beholder sine tidligere verv ut året. I perioden mellom 09.10.2019 og 31.12.2019 vil det derfor etableres egne overgangsordninger som skal til behandling i hver enkel kommune slik at det unngås dobbel godtgjøring.

Tidligere behandling

Saken er ikke tidligere behandlet.

Rådmannens vurderinger

Rådmannen anbefaler at forslag til lokal forskrift sendes på høring til alle partier som stiller liste ved høstens kommunevalg. Forskriften legges også ut på kommunens nettside på alminnelig høring. Rådmannen anbefaler fire ukers høringsfrist, instruksens bygger på reglement for godtgjøring som Fellesnemnda allerede har vedtatt. Ordlyden i forskriften er tiltenkt å være lik som i det vedtatte reglementet.

Punkt 79/19: Reglementer og praktisk tilrettelegging for folkevalgte og partiene

Bilag

Mobiltelefon - avtale

pc_reglement_politikere

Dato 2. juli 2019
Saksnr.: 201812282-82
Saksbehandler Marianne O Tronstad

Saksgang

Arbeidsutvalg Nye Kristiansand
Fellesnemnda (Søgne, Songdalen og Kristiansand)

Møtedato

20.08.2019
27.08.2019

Reglementer og praktisk tilrettelegging for folkevalgte og partiene

Sammendrag

Politisk administrativ prosjektgruppe PA3 har gjennomgått ulike reglementer, retningslinjer og praktiske ordninger i dagens kommuner og drøftet hva det er behov for i ny kommune. Prosjektgruppas anbefalinger er at:

1. Kristiansand kommune tilbyr ikke kontorlokaler til partiene men anbefaler at innbyggertorgene benyttes. Partier som ønsker faste kontorlokaler sørger selv for dette.
2. Når det gjelder retningslinjer og ordninger for mobiltelefon og nettbrett anbefales det at det utarbeides en standardavtale for disse ordningene. Disse avtalene gjøres kjent for de folkevalgte ved oppstart av ny periode.
3. Det anbefales at etiske retningslinjer for folkevalgte inngår i prosess med utarbeidelse av etiske retningslinjer for administrativt ansatte. Aktuelle tema som er særlig berører folkevalgte bør komme tydelig fram i retningslinjene

Hvert kulepunkt redegjøres nærmere for under bakgrunn for saken.
Programleder støtter arbeidsgruppas anbefalinger

Forslag til vedtak

1. Kristiansand kommune tilbyr ikke faste kontorlokaler til partiene. Partier som ønsker faste kontorlokaler sørger selv for dette.
2. De folkevalgte benytter kommunens standardavtaler for nettbrett, og evt. mobiltelefon og PC-reglement. Dette gjøres kjent for de folkevalgte ved oppstart av ny periode.
3. Etiske retningslinjer for folkevalgte inngår i prosess med utarbeidelse av etiske retningslinjer for administrativt ansatte. Aktuelle tema som er særlig berører folkevalgte bør komme tydelig fram i retningslinjene.

Camilla Dunsæd
Programleder

Kjell A Kristiansen
Direktør personal, organisasjon og stab

Utrykt vedlegg:

Sak 29/19 – Møtetider politiske utvalg, godtgjøringer og velferdsgoder for folkevalgte i nye Kristiansand.

Bakgrunn for saken

Politisk-administrativ prosjektgruppe for politiske reglementer har gjennomgått ulike reglementer, retningslinjer og praktiske ordninger for folkevalgte og partigrupper i dagens kommuner, drøftet hva det er behov for i ny kommune og kommer med sin anbefaling.

Dette gjelder:

1. Lån av kommunale lokaler til partikontor
2. Retningslinjer og ordninger for mobiltelefon og nettbrett.
3. Etisk reglement

1. Partikontor

I gamle Kristiansand har de minste partiene har fått disponere kontor vederlagsfritt, etter avtale med rådmannen. Det er kommunens eiendomsavdeling som har administrert dette. Det eksisterer ikke tilsvarende ordning i Søgne eller Songdalen. I dag er det fem partier som disponerer kontor vederlagsfritt:

- Rødt og Miljøpartiet De Grønne: Tollbodgaten 22, 5. etasje (Knudsengården)
- FrP og Demokratene: Kirkegata 12, 2. etasje (Knudsengården)
- Pensjonistpartiet: Dronningensgate 23:

Lokalene i Tollbodgaten 22 og Kirkegata 12 eies av kommunen og har fungert godt til formålet da lokalene er avskjermet fra øvrig kontormasse. For øvrig, i Tollbodgaten 22, 5. etasje er det ikke tilrettelagt med heis, det er ikke toalett i etasjen (må ned i 4.de) og heller ikke ventilasjon. Lokalene i Dronningensgt 23 er innleide lokaler med tidsbegrenset leieavtale.

Som nevnt tidligere har det vært rådmannen som beslutter hvilke partier som har fått disponere denne typen kontorplass. Inkludert i ordningen er gratis tilgang på: kontorlokale, ekstern datalinje, strøm/ oppvarming og renhold (minimumsnivå). Det har ikke vært stilt møbler til disposisjon, dette har partiene ordnet selv.

Prosjektgruppe PA3 mener ikke lenger skal være kommunens rolle å tilrettelegge for egne partikontor, og anbefaler derfor på prinsipielt grunnlag at ordningen ikke føres videre fra gamle Kristiansand til ny kommune. Prosjektgruppen mener det er partiene selv som skal sørger for eventuelle partikontor og kontor for gruppeledere. Programleder støtter denne anbefalingen.

Prosjektgruppe PA3 viser til at fellesnemnda har vedtatt i sak om godtgjøring at den lokale partistøtten skal øke. Økt partistøtte fra kommunene kan bidra til å finansiere partienes leie av kontorlokaler.

Prosjektgruppen viser også til muligheter som kommer når det skal etableres innbyggertorg på Tangvall, Nodeland og i Kvadraturen. Innbyggertorgene kan være aktuelle som arena for partienes møter med innbyggere, og det er også under vurdering om de skal kunne tilby noen åpne kontorplasser som kan disponeres av ulike målgrupper, herunder også politiske partier. Innholdet i framtidige innbyggertorg blir viktig utviklingsområde for den nye kommunen. Programleder skal legge fram egen sak for fellesnemnda i september om muligheter for innbyggertorgene.

2. Ordninger for telefoni og internett, mobiltelefon og nettbrett

Det er vedtatt i reglement for godtgjøringer og velferdsgoder at politisk ledelse, herunder ordfører, varaordfører, hovedutvalgsledere og gruppeledere, skal få dekket utgifter til telefoni og internettjenester med til sammen inntil kr. 12.000,- pr. år. Det er kun ordfører og varaordfører som får dekket utgifter til anskaffelse av mobiltelefon.

Prosjektgruppa anser det ikke nødvendig med et eget reglement for mobilabonnement og internett, men anbefaler at det utarbeides en avtale slik som i gamle Kristiansand, og som for effektivering krever signatur av den aktuelle politiker samt ordfører.

Kristiansand kommune skal utarbeide eget pc-reglement som alle ansatte på skriver under på i forbindelse med inngåelse av nye arbeidsavtaler. Prosjektgruppa anbefaler at det samme pc-reglementet benyttes for politikerne når de får utlevert nettbrett.

Prosjektgruppe PA3 anbefaler at regelverket som gjelder for bruk av utstyr tydeliggjøres. Det gjelder blant annet følgende:

- Forsikringsordninger
- Rutiner for anskaffelse av telefoner og nettbrett
- Rutiner for håndtering av skader eller tap av utstyret samt eventuelt utkjøp etter endt periode.
- Eventuelle regler for hva mobil og nettbrett skal benyttes til og ev. begrensninger (eks. støtte til hjertesaker over mobilregning, hva er greit å laste ned fra nett osv).
- Pålogging til relevante kommunale systemer fra egen mobil/PC.

Programleder tar med innspillene i arbeidet med oppdatering av reglementer og avtaler.

Regelverk ved bruk av telefon og nettbrett gjøres kjent for folkevalgte ved oppstart av ny valgperiode.

3. Etske retningslinjer

I forbindelse med kommunesammenslåingen skal det utarbeides felles etiske retningslinjer for ansatte. Det er viktig at kommunens verdier tydeliggjør både ansattes og de folkevalgtes rolle overfor både samfunnet og brukerne av kommunens tjenester.

Arbeidet med harmonisering av etiske retningslinjer igangsettes sannsynligvis i løpet av høsten 2019, alternativt våren 2020. Prosjektgruppa mener de etiske retningslinjer for folkevalgte med fordel kan inngå i denne prosessen, slik at retningslinjene harmoniserer med hverandre/ eller er likelydende.

På oppdrag fra KS har Oslo Economics utarbeidet en veileder for etikkarbeid i kommuner. I tillegg har Transparency International høyt fokus på antikorrupsjon, åpenhet, ansvarlighet og integritet. Selv om det finnes gode retningslinjer i alle tre kommunene vil det være naturlig å se på anbefalinger fra blant annet disse aktørene i arbeidet med harmoniseringen av de etiske retningslinjene.

Prosjektgruppen anbefaler felles etiske retningslinjer for ansatte og folkevalgte i den nye kommunen, men ønsker at etiske dilemma som er spesielle for folkevalgte blir tydeliggjort. Aktuelle temaer som bør ha et særlig fokus kan være:

- Gaver/ fordeler
- Lojalitet, interessekonflikter, habilitet
- Korrupsjon og misligheter, forebygging og håndtering i tråd med anbefalinger fra blant annet KS og Transparency International Norge
- Uønsket seksuell oppmerksomhet
- Utnyttelse av posisjon og ujevne maktforhold

Programleder støtter denne anbefaling om at etiske retningslinjer for folkevalgte inngår i prosess med utarbeidelse av etiske retningslinjer for ansatte. Tema som er særlig berører folkevalgte bør komme tydelig fram, samme gjelder oppfølgingstiltak og internkontrollrutiner.

Punkt 80/19: Revidert reglement for kontrollutvalget

Bilag

Vedtak arbutv, 20082019, Sak 76/19, Revidert reglement for kontrollutvalget

Reglement for kontrollutvalget-oppdatert etter høring

201907681-4 Saksutskrift - Reglement for kontrollutvalg i nye Kristiansand - høring 17939360_1_1

201907681-4 Reglement for kontrollutvalg i Kristiansand kommune - Høringsutkast fra sekretari 17939359_1_1

201907681-4 Saksprotokoll sak 19-19 - Reglement for kontrollutvalget i Nye Kristiansand - Hør 17939358_1_1

201907681-4 Saksprotokoll KU-KRS, 18062019, Sak 37-19, Reglement for kontrollutvalg i nye Kri 17939357_1_1

201907681-4 Melding om vedtak sak 37_19, Reglement for kontrollutvalg i nye Kristiansand - hø 17939356_1_1

Dato 3. juli 2019
 Saksnr.: 201907681-5
 Saksbehandler Anne Karen Aunevik

Saksgang

Arbeidsutvalg Nye Kristiansand
 Fellesnemnda (Søgne, Songdalen og Kristiansand)

Møtedato

20.08.2019
 24.09.2019

Revidert reglement for kontrollutvalget

Høringsforslaget til reglement er utarbeidet av den politisk administrative prosjektgruppe for politiske reglementer («PA3»). Fellesnemnda behandlet saken i møte 30.04.19 og fattet følgende vedtak (sak 42/19): *Fellesnemnda oversender forslag for reglement for kontrollutvalg til høring hos dagens kontrollutvalg, med høringsfrist 1.juni 2019.*

Kontrollutvalgene i Kristiansand og Songdalen har i møte henholdsvis 18.06.19 og 19.06.19 behandlet forslag til reglement for kontrollutvalg i nye Kristiansand – høring. Kontrollutvalget i Søgne har ikke hatt møte, men har fått forelagt sekretariatets forslag til hørings svar og fått anledning til å gi en skriftlig tilbakemelding. Utvalget har enstemmig sluttet seg til sekretariatets innspill/merknader. Likelydende vedtak er fattet i saken: *Kontrollutvalget slutter seg til utkast til reglement for kontrollutvalget i nye Kristiansand med sekretariatets forslag til endringer/merknader som går frem av saksfremlegget og vedlagt høringsdokument.*

Programleders forslag til revidert reglement er utarbeidet i samråd med kommuneadvokaten på bakgrunn av høringsinnspillet.

I det følgende gis en oversikt over noen av de vurderingene programleder har gjort:

§ 1 Formål

Programleder mener det er viktig å vise til at kontrollutvalget skal føre den løpende kontroll med kommunens virksomhet på bystyrets vegne og at utvalget er underlagt bystyrets styrings- og instruksjonsmyndighet. Kontrollutvalget skal utføre de oppgavene som følger av lov og forskrift. Kontrollutvalget kan ta opp ethvert spørsmål ved kommunens virksomhet som er knyttet til utvalgets kontrollansvar. Kontrollutvalget har ikke adgang til å føre kontroll med bystyret eller politiske prioriteringer som er foretatt av folkevalgt organ. Kontrollutvalget kan likevel uttale seg hvis bystyret eller annet folkevalgt organ er i ferd med å treffe eller har truffet et ulovlig vedtak.

Sekretariatet ønsker å ta inn en presisering om at utvalgets kontrolltiltak ikke kun må avgrenses i henhold til det som følger av lov og forskrift.

Programleder kan ikke slutte seg til dette og viser til at det vil reguleres nærmere i ny forskrift om kontrollutvalg, hvilke kontrolltiltak som hører inn under kontrollutvalget. En henvisning til at andre områder enn de som følger av lov og forskrift vil kunne medføre uklarheter om

utvalgets ansvarsområde. Det er også slik at lov og forskrift setter relativt vide rammer for kontrollutvalgets virksomhet, og utvalget kan i stor grad selv skape innholdet i arbeidet.

§ 3 Kontrollutvalgets ansvarsområde

Kontrollutvalgets ansvarsområde i henhold til ny kommunelov § 23-2 tatt inn i bestemmelsen. Programleder er enig i sekretariatets innspill om at noe av teksten i forslaget § 3 er gjentakelse av avsnittene over, og har tatt ut det som anses overflødig.

Sekretariatet har foreslått at det tas inn en tekst om at et velfungerende sekretariat er en forutsetning for at kontrollutvalget skal kunne utføre sin kontrollfunksjon på en god måte og at sekretariatet er direkte underlaget utvalget og skal følge de retningslinjer og pålegg som utvalget gir. Det er også vist til at sekretariatsfunksjonen kan ivaretas på ulike måter og at Kristiansand kommune har valgt å løse dette gjennom eierskap i et interkommunalt selskap.

Sekretariatet har også foreslått å ta inn en tekst om god kommunikasjon og samhandling mellom kontrollutvalg, sekretariat og revisjon.

Programleder er enig i at dette er viktige forutsetninger for et godt arbeid i kontrollutvalget, men mener at det ikke passer inn i reglementet for kontrollutvalget og viser til at kommuneloven § 23-7 har bestemmelser om sekretariatet. Programleder viser videre til at forskrift og veiledning vil gi utfyllende bestemmelser. For å unngå at reglement blir for omfattende og ordrikt, finner programleder at den foreslåtte teksten ikke tas inn i reglementet.

§ 4 Kontrollutvalgets myndighet, oppgaver og uttalelser

Programleder slutter seg til innspill om å ta ut bestemmelse om saksordfører. Kommunen skal ikke ha en ordning med saksordfører.

Programleder slutter seg til innspill om å benytte begrepet «revisjonen» i stedet for «kommunerevisjonen» idet nye Kristiansand ikke har egen kommunerevisjon.

Programleder finner det korrekt å benytte begrepet «risiko- og vesentlighetsvurdering» som er brukt i ny kommunelov § 23-3.

Programleder slutter seg til innspill om å ta ut punktet om at kontrollutvalget skal gi innstilling til bystyret i alle andre saker enn de som formannskapet skal innstille i, idet bestemmelsen anses overflødig. Det samme gjelder opprinnelig forslag om utvalgets uttalelse til statlige og kommunale planer.

Kontrollutvalgets forslag til budsjett skal følge formannskapets innstilling og årsbudsjettet til bystyret. Kontrollutvalgets innstilling om budsjett innarbeides uendret i rådmannens budsjettforslag.

Forslag til vedtak

[Fellesnemnda godkjenner forslag til reglement for kontrollutvalget i nye Kristiansand.](#)

Camilla Dunsæd
Programleder

Vedlegg:

- Revidert reglement
- Saksutskrift - Reglement for kontrollutvalg i nye Kristiansand – høring (med sekretariatets endringer/merknader)

- Reglement for kontrollutvalg i nye Kristiansand – med sekretariatets merknader (spor endring)
- Saksprotokoll - Reglement for kontrollutvalg i nye Kristiansand – høring – Kristiansand sak 37/19
- Saksprotokoll - Reglement for kontrollutvalg i nye Kristiansand – høring – Songdalen sak 19/19
- Melding om vedtak sak 37/19

Punkt 81/19: Høring - Forskrift om tildeling av langtidsopphold eller tilsvarende botilbud særskilt tilrettelagt for heldøgns tjenester

Bilag

Vedtak arbutv, 20082019, Sak 77/19, Høring - Forskrift om tildeling av langtidsopphold eller tilsvarende botilbud særskilt tilrettelagt for heldøgns tjenester

Forslag til FORSKRIFT OM TILDELING AV LANGTIDSOPPHOLD i TILRETTELAGT FOR HELDØGNS TJENESTER m.v

Dato 13. august 2019
Saksnr.: 201912019-1
Saksbehandler Bjarte Austvik

Saksgang

Arbeidsutvalg Nye Kristiansand
Fellesnemnda (Søgne, Songdalen og Kristiansand)

Møtedato

20.08.2019
27.08.2019

Høring - Forskrift om tildeling av langtidsopphold eller tilsvarende botilbud særskilt tilrettelagt for heldøgns tjenester

Sammendrag

Kommunene Songdalen, Søgne og Kristiansand skal slås sammen fra 01.01.2020. Det må i forbindelse med opprettelse av ny kommune vedtas ny forskrift som skal gjelde i den nye kommunen fra 01.01.2020. I Pasient- og brukerrettighetsloven er det i § 2-1 bokstav e fra 01. Juli 2016 lovfestet *Rett til opphold i sykehjem eller tilsvarende bolig særskilt tilrettelagt for heldøgns tjenester*

Prosjekt A 7.3. har hatt i sitt mandat også å gjennomgå dagens kommunale forskrifter vedrørende oppfølging av Pasient- og brukerrettighetslovens § 2-1e og lage forslag til ny forskrift som skal gjelde i den nye kommunen. I prosjektgruppen har vært deltagelse fra forvaltning i alle 3 kommunene.

Forslaget til forskrift bygger derfor på de 3 forskriftene som hver kommune har vedtatt tidligere og arbeidsgruppen har forsøkt å gjøre den så enkel og brukervennlig som mulig. Den foreslåtte forskriften samsvarer mest med tilsvarende forskrift i Kristiansand i dag.

Forskriften legges på høring med frist 1. november 2019, jf Forvaltningsloven. Bystyret vedtar forskriften etter høring.

Forslag til vedtak

Fellesnemnda legger «Forskrift for Kristiansand kommune om tildeling av langtidsopphold i sykehjem eller tilsvarende bolig særskilt tilrettelagt for heldøgns tjenester m.m. jfr. LOV 2011-06-24-30 § 3-2a» på høring med frist 1. november 2019.

Camilla Dunsæd
Programleder

Brede Skaalerud
Prosjekteier Helse og mestring

Vedlegg:

«Forslag til ny Forskrift for Kristiansand kommune om tildeling av langtidsopphold i sykehjem eller tilsvarende bolig særskilt tilrettelagt for heldøgns tjenester m.m. jfr. LOV 2011-06-24-30 § 3-2a»

Bakgrunn for saken

1. Juli 2016 ble følgende tatt inn i lovverket:

I Pasient- og brukerrettighetsloven (Pbrl):

§ 2-1 e. *Rett til opphold i sykehjem eller tilsvarende bolig særskilt tilrettelagt for heldøgns tjenester*

Pasient eller bruker har rett til opphold i sykehjem eller tilsvarende bolig særskilt tilrettelagt for heldøgns tjenester dersom dette etter en helse- og omsorgsfaglig vurdering er det eneste tilbudet som kan sikre pasienten eller brukeren nødvendige og forsvarlige helse- og omsorgstjenester.

[Pasient eller bruker som med forsvarlig hjelp kan bo hjemme i påvente av langtidsopphold i sykehjem eller tilsvarende bolig særskilt tilrettelagt for heldøgns tjenester, men som oppfyller kriteriene for tildeling av langtidsopphold etter helse- og omsorgstjenesteloven § 3-2 a andre ledd, har rett til vedtak om dette.]¹

I helse- og omsorgstjenesteloven (Khol):

§ 3-2 a. *Kommunens ansvar for tilbud om opphold i sykehjem eller tilsvarende bolig særskilt tilrettelagt for heldøgns tjenester*

Kommunen skal tilby opphold i sykehjem eller tilsvarende bolig særskilt tilrettelagt for heldøgns tjenester dersom dette etter en helse- og omsorgsfaglig vurdering er det eneste tilbudet som kan sikre pasienten eller brukeren nødvendige og forsvarlige helse- og omsorgstjenester.

Kommunen skal gi forskrift med kriterier for tildeling av langtidsopphold i sykehjem eller tilsvarende bolig særskilt tilrettelagt for heldøgns tjenester. Forskriften skal også omfatte pasienter og brukere som vil være best tjent med langtidsopphold, men hvor kommunen vurderer at vedkommende med forsvarlig hjelp kan bo hjemme i påvente av langtidsopphold. Forskriften skal videre regulere hvordan kommunen skal følge opp pasienter eller brukere som venter på langtidsopphold.

[Kongen gir forskrift med kriterier for tildeling av langtidsopphold i sykehjem eller tilsvarende bolig særskilt tilrettelagt for heldøgns tjenester. Forskriften skal også omfatte pasienter og brukere som vil være best tjent med langtidsopphold, men hvor kommunen vurderer at vedkommende med forsvarlig hjelp kan bo hjemme i påvente av langtidsopphold.

Kommunen skal treffe vedtak om kriteriene etter andre ledd er oppfylt. Kommunen skal føre ventelister over pasienter og brukere som venter på langtidsopphold etter andre ledd.]

Vurderinger / konsekvenser om følge av forskriften:

Gjeldende rett er at innbyggere / pasienter har rett på nødvendige og forsvarlige helse- og omsorgstjenestetilbud i kommunen de bor eller oppholder seg:

Pbrl. § 2.1 bokstav a) «Pasient og bruker har rett til nødvendige helse- og omsorgstjenester fra kommunen.»

Kommunenes praksis er at omsorgstjenestene forsøker så langt råd er å tilrettelegge tjenestetilbud opp mot innbyggernes hjem og bolig. Det er gjeldende rett at alle som

ønsker det skal få sine nødvendige omsorgsbehov dekket i hjemmet. (jfr. saken til Axel Jensen)

Det forutsettes imidlertid at denne hjelpen vurderes som faglig forsvarlig og tilstrekkelig i forhold til forsvarlighetskravet (Khol § 4-1)

Dersom pasienten eller verge/fullmektig mener at tjenestetilbudet i hjemmet ikke er forsvarlig søkes det gjerne om sykehjemsplass eller bolig med kortere responstid for helsepersonell.

Noen ganger blir slike søknader avslått fordi helsehjelpen som tilbys i hjemmet fortsatt vurderes som faglig forsvarlig og tilstrekkelig eller at den med endringer / oppjusteringer kan bli det.

Dersom bruker / verge mener at hjelpetilbudet i hjemmet er mangelfullt / ikke forsvarlig kan dette påklages til fylkesmannen. Dersom en får avslag på søknad om sykehjemsplass kan dette påklages til fylkesmannen.

Retten til forsvarlig og tilstrekkelig hjelp gjelder uansett om en velger å bo hjemme. Det vil være ressursene og alternativene i de hjemmebaserte tjenestene som avgjør om det er mulig å opprettholde forsvarlig hjelp i hjemmet. Dersom hjemmetjenestene ikke greier å gi forsvarlig og tilstrekkelig hjelp i hjemmet oppstår det for den enkelte rett til sykehjemsplass eller lignende boligtilbud med heldøgns tjenester.

Ut i fra gjeldende rett endrer forskriften altså ikke rettighetene til sykehjemsplass eller botilbud tilrettelagt for heldøgns tjenester. Forskriften og lovhjemlingen som ligger bak krever imidlertid at kommunene skal ha kriterier for å kunne sette pasienter og brukere opp i en oversikt over hvem som skal være inkludert i vurderingene når ovennevnte tjenestetilbud / plasser skal tildeles.

En slik forskrift endrer altså ikke på rettigheter til forsvarlige og tilstrekkelige helse- og omsorgstjenester. Forskriften gir imidlertid de som ønsker det og søker om det, en mulighet til å stå på en «vurderingsliste» for slike institusjons- og botilbud.

Kommunen kan slik sett få en oversikt over antall personer som p.t. har og får forsvarlig og tilstrekkelig hjelp hjemme, men som allikevel opplever at det hadde vært bedre å få en sykehjemsplass eller botilbud med heldøgns tjenester.

Forskriften innebærer også merarbeid for Forvaltning og Koordinering med å kartlegge og vurdere slike saker og holde «vurderingslisten» oppdatert. Dette vil være en oppgave ut over de daglige aktivitetene med å vurdere saker i forhold til dagsaktuelle rettigheter.

Vurderinger og anbefalinger fra prosjekt A. 3

I delprosjektet fremkom ikke vesentlige innholdsmessige forskjeller i kommunenes tidligere forskrifter eller i praksis. En valgte derfor, med små språklige endringer, å foreslå den forskriften som ble vurdert som enklest å forstå for folk flest.

Punkt 82/19: Legevaktjenester i nye Kristiansand

Bilag

Vedlegg 1 - A723 Felles legevakt - Sluttrapport

Vedlegg 2 - Uttalelse fra Allmennlegeutvalget 04-04-2019

Vedlegg 3 - budsjettbehov

Dato 12. august 2019
 Saksnr.: 201828055-2
 Saksbehandler Øyvind Haarr

Saksgang

Arbeidsutvalg Nye Kristiansand
 Fellesnemnda (Søgne, Songdalen og Kristiansand)

Møtedato

20.08.2019
 27.08.2019

Legevaktjenester i nye Kristiansand

Sammendrag

Kommunen har et lovpålagt ansvar for å tilby legevaktjenester. Dette skal ivareta innbyggernes behov for øyeblikkelig helsehjelp, blant annet ved skade- og sykdomstilstander som umiddelbart trenger allmenmedisinsk oppfølging.

I forbindelse med planleggingen av nye Kristiansand er legevaktstjenestene i ny kommune vurdert. Det er utarbeidet en rapport som anbefaler at det bør etableres en felles legevakt på Eg. Anbefalingen er begrunnet i faglige og økonomiske vurderinger. Å samle legevaktjenester på en felles legevakt gjør det mulig å etablere en god tjeneste, med et robust fagmiljø, der en kan tilby legevaktjenester hele døgnet på samme nivå uavhengig av hvor folk bor. Legevaktjenester er krevende å bemanne, siden aktiviteten primært skjer på kveld, helg og natt. Å samle alt i en felles legevakt er den beste løsningen for å sikre at en kan rekruttere tilstrekkelig leger og sykepleiere.

Det er også utredet et alternativ med en legevaktordning lokalisert i området Søgne og Songdalen. Da må det etableres en ny legevaktstasjon som driftes av kommunen. En legevaktstasjon kan også bistå med utrykning på ulykker i åpningstiden med egen legevaktbil. Det foreslås organisert som en legevaktstasjon sammen med en hovedlegevakt på Eg, med felles ledelse og IKT-systemer. Det vil ha en høyere kostnad enn i dag, og vil være krevende å bemanne. På dagtid på hverdager vil tilbud til innbyggerne om konsultasjoner med øyeblikkelig hjelp, som i dag, ivaretas av fastlegene før kl. 16. Utenfor åpningstiden vil hovedlegevakten dekke alle behov for legevaktjenester.

En legevaktstasjon i området Søgne og Songdalen har ikke tilstrekkelig pasientgrunnlag på dagtid. Det anses derfor ikke nødvendig å åpne legevaktstasjonen kl. 8. Det anbefales at legevaktstasjonen etableres med kun ett arbeidsskift, inkludert i helgene. Det betyr at en også etablerer noe drift på dagtid i ukedagene før kl. 16. Stasjonen kan ha åpningstid inntil 9 timer alle dager f. eks. kl. 12-21. Å etablere en ordning med to skift frarådes på sterkeste, det krever dobbelt så mange ansatte i turnusen. To-skiftsordning er en kostbar løsning som i dagens situasjon anses som svært vanskelig å bemanne, med stor andel ukurant arbeid på kveld og helg. Å tilby heltidsstilling til de fleste vil medføre svært kostbare tiltak, og det vil være lite å gjøre på dagtid. Det vises også til uttalelse fra allmennlegeutvalget, se vedlegg.

Å etablere alternativet med en felles legevakt kan gi en samlet besparelse sammenliknet med dagens drift på 0,7 mill. kr. årlig. Alternativet med en legevaktstasjon med 9 timers åpningstid, vil ha årlige driftskostnader som er 5,5 mill. kr høyere enn dagens drift i Søgne, Songdalen og Kristiansand. Å etablere en legevaktstasjon med en to-skiftsvaktordning er anslått til å ha driftskostnader som er 10,7 mill. kr høyere enn i dag.

En eventuell legevaktstasjon anbefales lokalisert på Tangvall i et egnet lokale. Ved etablering av dette påløper det engangs etableringskostnader på 2,4 mill. kr. for å etablere lokale og legevaktbil.

Både alternativet med en felles legevakt og alternativet med legevaktstasjon med 9 timers åpningstid vil gi nye Kristiansand en god legevaktstjeneste, men en felles legevakt har de største faglige, driftsmessige og økonomiske fordelene.

Programleder anbefaler primært en hovedlegevakt på Eg, sekundært en hovedlegevakt på Eg med en legevaktstasjon på Tangvall med inntil 9 timers åpningstid.

Forslag til vedtak:

1. Det etableres en hovedlegevakt i nye Kristiansand ved dagens legevakt på Eg, som dekker hele nye Kristiansand med alle legevaktstjenester.
2. De økonomiske rammer til legevaktstjeneste reduseres med 0,7 mill. kr. per år.

Alternativ innstilling:

1. Det etableres en hovedlegevakt i nye Kristiansand ved dagens legevakt på Eg
2. Det etableres en legevaktstasjon i vestre del av kommunen på Tangvall med
  - samme organisasjon og ledelse som hovedlegevakt,
  - legevaktbil tilgjengelig for utrykning når stasjonen er bemannet, og
  - åpningstid inntil 9 timer mandag-fredag, og 9 timer daglig i helg.
3. Dagens økonomiske rammer til legevaktstjeneste økes med 5,5 mill. kr. per år. Det planlegges med etableringskostnader for legevaktstasjon på 2,4 mill. kr.

Camilla Dunsæd
Programleder

Brede Skaalerud
Prosjekteier helse og mestring

Vedlegg:

1. Sluttrapport – felles legevakt
2. Uttalelse fra felles allmennlegeutvalg i Søgne, Songdalen og Kristiansand
3. Budsjettbehov – legevakt i nye Kristiansand

Bakgrunn for saken

Bakgrunn for saken:

Kommunen har gjennom [helse- og omsorgstjenesteloven § 3-2](#) et ansvar for å tilby øyeblikkelig hjelp-tjenester ved ulykker og andre akutte situasjoner. Dette innebærer blant annet at alle som oppholder seg i kommunen, skal få hjelp av en legevakt og medisinsk nødmeldetjeneste hele døgnet.

[Retten til slik nødvendig helsehjelp er ifølge helsetilsynet](#) en rett til hjelp når den er påtrengende nødvendig, dvs. en hjelp for å avverge fare for akutt dødsfall, akutt betydelig helsetap eller avhjelpe alvorlige smertetilstander. Dette kan blant annet være hjelp ved ulykker og akutte alvorlige hendelser, men også allmenmedisinsk oppfølging av skade- og sykdomstilstander som umiddelbart trenger oppfølging av fastlege eller legevakt.

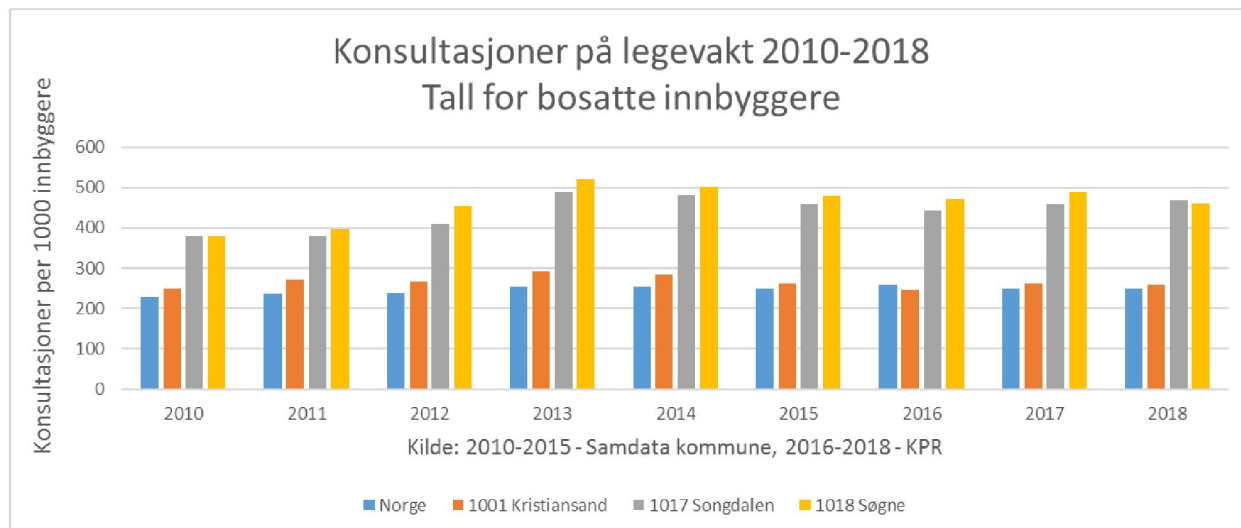
Kravene til legevakt er beskrevet i [akuttmedisinforskriften](#) der formålet er å «...bidra til at befolkningen ved behov for øyeblikkelig hjelp mottar forsvarlige og koordinerte akuttmedisinske tjenester utenfor sykehus.»

Legevakttenestene i dag

Bruk av legevakttjenesten i dag

Legevakttjenestene drives i dag svært forskjellig i Søgne, Songdalen og Kristiansand, og brukes også forskjellig av publikum. Tall for bruk av tjenesten viser at innbyggerne bruker tjenesten 70-90 % mer i Søgne og Songdalen enn i Kristiansand og Norge. Trenden har vært lik i mange år. Dette er tall som kun inkluderer innbyggere, og forskjell i bruk mellom kommunene kan derfor ikke forklares med tilreisende som f. eks. hytteturister på sommeren.

Dersom alle innbyggere i nye Kristiansand skal kunne benytte legevakttjenesten på samme måte som i Søgne og Songdalen i dag, vil det samlet sett være meget kostbart.

Organisering av legevaktene i dag

Legevakttjenesten er i de tre kommunene organisert ulikt i dag. De tre kommunene har som resten av Norge delt inn legevakttjenestene sine mellom dagtid på hverdager og kveld/natt/helg:

1. Legetjenester på dagtid - hverdager 0800-1600

På dagtid er det i utgangspunktet ikke legevakten, men fastlegene som har et ansvar for å gi øyeblikkelig hjelp ved akutt sykdom til sin egne pasienter. I dag er det f. eks. slik at en innbygger i Søgne som har fastlege i Kristiansand, da skal benytte sin egen fastlege i Kristiansand ved akutt sykdom mellom kl. 8 og 16, dersom det er i fastlegekontorets åpningstid. Dette er regulert av

[fastlegeforskriften §22](#). De fleste innbyggere får derfor ikke hjelp av legevakt på dagtid, men av sitt fastlegekontor, når de har fastlege nært der de bor. De fleste fastleger har åpent mandag til fredag.

Personer som ikke har fastlegen tilgjengelig i nærområdet skal også få hjelp. Dette gjelder blant annet besøkende, turister, gjestearbeidere og andre tilreisende. Songdalen og Søgne kommuner har avtaler for dette med fastlegekontorer, mens i Kristiansand er det ansatt egen dag-lege på Kristiansand legevakt for å bistå denne gruppen.

2. Legevakt-tjenester fra kl. 1600 på kveld og natt, samt alle lørdager, søndager og helligdager

Når ikke fastlegekontorene har åpent, har kommunene egen legevakt som gir publikum helsehjelp ved oppstått sykdom og andre helseutfordringer som ikke kan vente til fastlegekontoret åpner.

Søgne og Songdalen kommuner har et interkommunalt samarbeid om legevakt på kveld og helg, og et interkommunalt samarbeid med Kristiansand om natt kl. 23-08. Kristiansand kommune har et interkommunalt samarbeid om legevakt på kveld, helg og natt med Lillesand og Birkenes kommuner, og et interkommunalt samarbeid med Vennessla, Iveland, Søgne og Songdalen kommuner om natt.

Telefonmottak (legevaktsentral)

Når publikum skal kontakte legevakt, benyttes et eget nasjonalt legevaktnummer (116 117) 24 timer i døgnet. Alle legevaktene i Norge er knyttet til samme telefonsystem gjennom nødnettet.

De tre kommunene har i dag hver sin legevaktsentral for mottak av telefoner. Forskriftskravet er at 80 % av alle samtaler skal besvares innen 2 minutter av personell med bachelorutdanning som f. eks. sykepleiere. I Songdalen er det både sykepleiere og helsesekretærer på legevaktsentralen, mens i Søgne er det kun helsesekretærer. I Kristiansand er det kun sykepleiere. På Kristiansand legevakt er det etablert et prioriteringssystem - Manchester triage system (MTS). Dette er et faglig verktøy som bidrar til å sikre at personellet kan gjøre gode vurderinger og ta riktige beslutninger for å hjelpe publikum på telefon. Søgne og Songdalen legevakter benytter ikke slike beslutningsstøttesystemer.

Sykebesøk og utrykning av legevaktlege

Legevakten må også bistå med legetjenester utenfor legekantoret ved behov. I Søgne og Songdalen benytter fastlegene da privatbil. I Kristiansand brukes en uniformert legevaktbil med utstyr, der egne fastlønnede leger ivaretar utrykninger, og som også følger opp sykehjem og går på sykebesøk.

Legevaktlegene er del av den akuttmedisinske kjeden og supplerer ambulansetjenesten ved utrykning på ulykker når det er nødvendig i hele legevakt-distriktet for nye Kristiansand, Lillesand og Birkenes.

Ambulansetjenester

Det ble i mai 2019 gjennomført et dialogmøte med Sørlandet sykehus (SSHF), der det fremkom at SSHF ikke baserer sin ambulanskapasitet og plassering på at legevaktleger skal ha utrykningskapasitet og kunne erstatte ambulanskapasitet i et område. Det fremkom også at SSHF ikke planlegger å gjøre endringer i sin ambulansetjeneste direkte som følge av strukturendringer på legevaktene, men at de har fokus på løpende risikovurderinger for å dimensjonere og plassere sine ressurser der det er mest hensiktsmessig. Med de forestående veiprojektene i distriktet pekte SSHF på at de vanligvis gjør vurderinger i forbindelse med større anleggsprosjekter i veinettet.

En nasjonal indikator om responstider for ambulanser fra 2018 angir hvor lang tid det tar før 90 % av ambulansetrykninger er fremme på stedet i en kommune. Tall for kommunene i distriktet viser at det er forskjeller mellom kommunene, men indikatoren må leses med varsomhet. Det er mange forhold som påvirker responstider. Hvor ambulansen befinner seg, trafikk tetthet, kjøreavstander, veinett, samtidighetsutfordringer og

NKI 2018: Responstid for 90 % av ambulansetrykninger

Kristiansand	18 minutter
Søgne	24 minutter
Songdalen	27 minutter
Birkenes	33 minutter
Lillesand	23 minutter
Vennesla	23 minutter

demografi er eksempler på forhold som spiller inn. Helsedirektoratet anbefaler at ambulanser har en responstid på 12 minutter i tettbygd strøk og 25 minutter i områder med spredt bebyggelse.

Forhold som påvirker valg av legevaktorganisering fra 2020

Nye forskriftskrav i akuttmedisinforskriften og i spesialistforskriften

1. januar 2020 er siste frist for å innføre et nytt forskriftskrav i akuttmedisinforskriften om krav til økt kompetanse for leger. Kravet blir nå at legevaktleger må ha godkjent vaktkompetanse. Det betyr at leger under utdanning og fastleger som mangler erfaring eller kurs, ikke kan jobbe alene som legevaktlege uten bakvakt. På grunn av dette er det vanskeligere å benytte både vikarer, turnusleger og nyutdannede leger på legevakt, slik mange kommuner i dag baserer seg på. Det betyr at fastlegenes kompetanse blir svært viktig å beholde på legevakt.

Fra 1. mars 2019 er det krav om at fastleger og nye legevaktleger som ansettes skal være spesialist i allmenntilleggsmedisin. Dette gir krav om at kommunene skal være en utdanningsvirksomhet og legge til rette for at leger som ansettes gjennomgår et 5-årig utdanningsløp. Kommunene må nå kunne tilby praksisplasser der legevaktlegene kan få praksis som fastleger i minst 2 år.

Utfordring med rekruttering av fastleger

Fastlegene har i lang tid gitt klart uttrykk for at fastlegeoppgavene har endret seg, og at de ikke lenger har kapasitet til å jobbe like mye på legevakt som tidligere. Kommunene registrerer at svært mange fastleger ikke ønsker å jobbe på legevakt. Fastleger kan pålegges å jobbe på legevakt, men høy vaktbelastning på legevakt, gjør at rekrutteringen til fastlegehjemler utfordres, noe vi ser tydelig i dag.

Drift av legevakt kan ikke baseres på ordninger med at en enkelt fastlege tar en stor del av vaktbelastningen slik praksis er i Søgne i dag. Dette signaliseres tydelig fra yngre fastleger.

Det er også mulig å bemanne legevakt med egne fastlønnede leger, men det er krevende å få stabilitet i slike legevaktstillinger. Et tre-årig prosjekt i Kristiansand viser dette, der mange slutter etter veldig kort tid. I gjennomsnitt slutter legene før de har vært ansatt i 10 måneder. Tiltak med heltidsstillinger, høyere lønn og attraktiv arbeidstid kan vurderes for å bedre på dette.

Forhold som ikke kan videreføres som i dag

Når tre kommuner slås sammen til en, er det flere forhold rundt legevakt drift som uansett må endres.

- **Organisering og ledelse må samles og være felles** - Dersom en skal etablere en legevaktstasjon for hele kommunen der innbyggere har samme tilbudet uavhengig av hvor en bor, er det påkrevd å ha samme organisering med felles ledelse, rutiner og IKT-systemer for hele legevaktstasjonen. I dag benytter legevaktene i Søgne og Songdalen IKT-systemer til private fastlegekontorer, og dette er ikke i tråd med reglene. Dagens ordning med en samdrift gjennom private legesenterfirmaer i Søgne og Songdalen kan også gi økonomiske habiliteringsutfordringer, og må unngås.
- **Nye lokaler for hovedlegevakt på Eg må etableres på lengre sikt** - En hovedlegevakt må av praktiske grunner fortsette i dagens lokaler på Eg på kort sikt. Dagens lokaler har svakheter og er små, og det jobbes med en liten brakkeutvidelse for å følge opp arbeidsmiljøkrav. Det er uansett behov for nye lokaler for en hovedlegevakt.
- **Kun en legevaktstasjon i Søgne/Songdalen** – dersom en legevaktstasjon i nye Kristiansand vest skal etableres, videreføres det ikke på to lokasjoner som i dag. Det ville bli svært kostbart å drifte, og er krevende arbeidsmiljømessig. Legesentrene i Søgne og Songdalen har også signalisert tydelig at en helt ny leieavtale med helt andre økonomiske betingelser må på plass for å kunne vurdere videre legevakt drift i lokalene. Begge legesentrene har gitt nye Kristiansand en

klar anbefaling om å etablere et kommunalt lokale til legevaktstasjon, men de kan eventuelt avtale utleie i en overgangsperiode.

- **Telefonmottak må samles** - mottak av telefoner må uansett samles i en felles teknisk telefonsentral (116 117). Om telefoner skal besvares mer enn et sted, så kan det ikke skilles på hvilken del av kommunen samtalen kommer inn fra. Og for personell som skal besvare telefoner, er det krav om bachelorgrad, f. eks. sykepleiere. I Søgne og delvis i Songdalen driftes dette i dag uten slik kompetanse, der en nå kombinerer noen stillinger med fastlegekontor og legevakt. Når nye ansettes må en derfor nå ansette sykepleiere eller andre med bachelorkompetanse.
- **Fastleger fra hele kommunen må delta i samme vaktordning** - Søgne og Songdalens fastleger kan ikke pålegges flere vakter enn andre fastleger i legevaktdistriktet. Lokalisering av fastlegers praksis gir ikke føringer for hvor en jobber på legevakt. Det betyr at en legevaktstasjon også kan bli bemannet med fastleger fra Kristiansand. Fastlønnede leger i noen stillinger kan også være en mulighet.

Modeller for organisering av legevakt

I prosessen med utredning av legevaktorganisering i nye Kristiansand, ble det høsten 2018 utarbeidet en rapport av en bredt sammensatt arbeidsgruppe fra de tre kommunene (se **Vedlegg 1**). Arbeidsgruppen vurderte flere modeller, og har gitt en enstemmig og klar faglig anbefaling om å etablere en felles hovedlegevakt uten legevaktstasjoner. Arbeidsgruppen pekte også på mulighet for å etablere legevaktstasjoner, men at dette ikke gir faglige og økonomiske gevinster på samme måte. I saksutredningen videre her er to hovedalternativer vurdert:

1. **Felles hovedlegevakt** sentralt i kommunen som dekker alle legevaktstjenester
2. **Felles hovedlegevakt, samt legevaktstasjon i vest** i Søgne og Songdalen-området

Begge alternativer kan ivareta tjenestebehovet for legevakt i nye Kristiansand og er mulige å realisere. Men kostnader, tjenestetilbudet, åpningstider og drift av tjenesten vil være forskjellig.

Følgende momenter ble vektlagt i arbeidet med å vurdere de ulike alternativene:

- Lovmessig krav til likt tilbud og tilgang til tjenesten til alle i kommunen uavhengig av bosted
- Tilstrekkelig tilgang på personell
- Kvalitet og faglig robusthet
- Ledelse
- Kjøreavstander
- Bygningsmessige forhold
- Økonomi

Andre alternativer som har vært vurdert:

Det har også vært vurdert om en ny modell med kveldsåpne legetjenester som en forlengelse av fastlegeordningen kunne ivareta noen av de tjenester dagens legevakter i Søgne og Songdalen gir. Det ble fremforhandlet et forslag med fastleger i Søgne og Songdalen om et kveldsåpent legetilbud kl. 16-20 fra mandag til torsdag. Dette kan være et mulig nytt legetilbud for befolkningen, men det er kostbart og erstatter ikke behovet for legevaktstjenester. Et kveldsåpent legetilbud er derfor noe annet enn legevakt, og er av denne grunn ikke vurdert videre her for hvordan legevaktstjenester skal organiseres.

Alternativ 1 – Felles hovedlegevakt

Alle behov for allmennlegetjenester når fastlegene ikke er tilgjengelig, kan samles på en felles kommunal legevakt på Eg. Dette innebærer at legevaktsentral og all medisinsk behandling samles.

- Alle telefoner tas imot i samme legevaktsentral av sykepleiere som benytter prioriteringsverktøy.
- På dagtid mandag til fredag ivaretas innbyggerne av fastlegene. Personer uten fastlege lokalt, kan benytte daglege ved Kristiansand legevakt eller fastlegekontor med ledig kapasitet.
- Legevakt på kveld, natt og helg ivaretas av Kristiansand legevaktdistrikt, som da vil inkludere nye Kristiansand, Lillesand og Birkenes kommuner i et interkommunalt samarbeid.
- Utrykning og sykebesøk ivaretas av utrykningslege med uniformert legevaktbil.

Vurderinger

Fordeler:

- Samler personellressurser, med mulighet for å etablere et fagmiljø som kan rekruttere fastleger og annen viktig kompetanse til tjenesten.
- Mulig å overholde nye faglige krav som innføres fra 2020.
- Vil sikre en faglig robust og god legevakt som sikrer at legevakttjenestene brukes i tråd med intensjonene akuttmedisinforskriften og kommunens behov.
- Likeverdig tilbud til publikum uavhengig av bosted.
- Kostnadseffektivt.
- Et robust og attraktivt fagmiljø.

Ulemper:

- Reiseavstanden blir lengre for noen av innbyggerne enn i dag.
- Innbyggerne i Søgne og Songdalen kan oppleve at tilbudet om kveldstjenester reduseres noe.
- Dagens lokale er ikke stort nok.

Å ha en felles legevakt sikrer at innbyggerne i hele kommunen gis likeverdige tjenester og at nye faglige krav i akuttmedisinforskriften kan ivaretas. Dette er den beste modellen for en ressurseffektiv og robust legevakt, som sikrer et likt tilbud til alle innbyggere uavhengig av bosted. Innbyggertallet i legevaktdistriktet er ikke stort nok til at det anses som hensiktsmessig å ha mer enn en legevakt.

Nye kompetansekrav som innføres fra 2020 gjør at samling av kompetanse og drift på en felles lokasjon gjør det mulig å levere de lovpålagte tjenestene som legevakta skal gi. Dette er den beste løsningen for å sikre at en har god tilgang på kompetente leger og sykepleiere i tjenesten på lang sikt.

Lokalet til dagens legevakt på Eg i Kristiansand er ikke stort nok, og det er behov for nye lokaler på litt sikt. Dette er et behov selv om man skulle velge en løsning med legevaktstasjoner.

Alternativ 2 – Felles hovedlegevakt, samt legevaktstasjon i vest

Det kan etableres en hovedlegevakt i kombinasjon med en legevaktstasjon som kan gi tjenester på kveld og helg lokalt der publikum er.

De eneste kommuner som vi kjenner til som har noe som kan tilsvare en slik modell, er i Oslo og Bergen. Ingen andre kommuner og storbyer i Norge har valgt en løsning med egne legevaktstasjoner.

Bergen kommune har kommunalt drevne bydelsstasjoner med 6 timers åpningstid 7 dager per uke, med en lege og to sykepleiere på jobb. Signalet fra Bergen kommune er at de har driftsutfordringer blant annet med å sikre bemanning på stasjonene, og at ordningen er kostbar.

I nye Kristiansand vil en slik legevaktstasjon, f. eks. i vest, ha en avstand fra hovedlegevakt på 15-20 km. Dette er i nasjonal målestokk svært korte avstander for oppsøking av legevakt. Pasientgrunnlaget i nye Kristiansand tilsier heller ikke behov for flere legevaktstasjoner. Og befolkningstettheten er større i øst enn i vest dersom det legges til grunn at det interkommunale samarbeidet med Lillesand og Birkenes skal videreføres.

Men dersom utgangspunktet er at Søgne og Songdalens befolkning ikke skal miste et eksisterende tilbud, er det en mulighet at en planlegger med å etablere en slik stasjon på vestsiden i nye Kristiansand. Etablering av en slik legevaktstasjon innebærer at:

- Det etableres en hovedlegevakt som beskrevet i *alternativ 1*.
- Telefonmottak samles ett sted.
- Legevaktstasjonen blir integrert med hovedlegevakten og har felles organisering, ledelse og IKT-systemer.
- Legevaktstasjonen kan i åpningstiden tilby tjenester med:
  - Legekonsultasjoner på kveld, i helger og på helligdager
  - Utrykning og eventuelt sykebesøk
  - Tilbud til tilreisende på dagtid - mandag til fredag
- Utenfor åpningstid vil hovedlegevakten ivareta alle legevakttjenester i hele legevaktdistriktet.
- Hovedlegevakten og legevaktstasjonen vil støtte hverandre ved behov.

Tjenester på en legevaktstasjon

Legevaktstasjonen kan tilby legevaktkonsultasjoner som i dag i Søgne og Songdalen, men det vil være hensiktsmessig at publikum må kontakte legevakten på telefon først for å få råd og veiledning. Publikum som anbefales å oppsøke legevaktstasjonen, kan gis et veiledende tidspunkt for oppmøte slik de får i dag i Søgne og Songdalen.

Legevaktstasjonen kan trolig også avlaste hovedlegevakt noe i de tilfeller det er hensiktsmessig, ved at f. eks. publikum i andre deler av kommunen kan henvises dit når det er ledig kapasitet.

På dagtid mandag til fredag har fastlegene slik som i dag et ansvar for øyeblikkelig hjelp til alle med fastlege lokalt. I dette tidsrommet kan det etableres en utrykningsberedskap ved en legevaktstasjon i åpningstiden, ellers vil hovedlegevakten dekke beredskapen. Tilbud til tilreisende på dagtid kan ivaretas av fastleger med kapasitet, ellers benyttes hovedlegevakt på Eg.

Utrykning

Legevaktstasjonens lege kan bidra med utrykning på ulykker og andre hendelser i hele åpningstiden, men kan ved behov få støtte fra hovedlegevakt, slik at etablerte beredskapsordninger benyttes optimalt. Utenfor legevaktstasjonens åpningstid, ivaretar hovedlegevakt alle oppdrag med utrykning, på samme måte som på nattetid i dagens ordning. Det er også mulig å benytte leger på dagtid fra f. eks. helsestasjon og sykehjem i en beredskap dersom legevaktstasjonen ikke har lege tilgjengelig.

Det er undersøkt med fastlegekontorene om de på dagtid mandag til fredag er aktuelle for å være i en frivillig utrykningsberedskap mot en kompensasjon. Fastlegene på Tangvall og Nodeland gir ulike signaler for hvor og hvordan de kan bistå, og ikke alle fastleger ønsker å delta i en slik ordning. Det er derfor forbundet med usikkerhet om en slik ordning kan fungere. Prisforventningene fra noen av fastlegene er også meget høye, slik at kostnaden blir svært høy, og dette er derfor ikke vurdert videre nå.

Bemanning av legevaktstasjonen

Et viktig moment i å etablere en bærekraftig bemanningsplan, er at det blir mulig å lage turnusordninger med lav helge- og kveldsbelastning, for å kunne tilby attraktive stillinger og dermed bemanne stasjonen. Dersom det i turnusen kan planlegges med at det begrenses til ett skift på helg og helligdager, er det lettere å rekruttere leger og sykepleiere til stillinger. Dette er også helt nødvendig for å unngå at alle stillinger skal bli små deltidstillinger, og at det samsvarer med politiske føringer om flest mulig heltidstillinger.

For at dette skal være mulig, er det påkrevd at åpningstider må reduseres noe sammenliknet med dagens legevakter i Søgne og Songdalen. Legevaktstasjonen må også gis nok ressurser for å ha noe åpningstid på dagtid.

Dersom fastleger skal inngå i turnus på en legevaktstasjon, vil fastlegene i sum få økt vaktbelastning, noe fastlegene er kritiske til. Allmennlegeutvalget som er gruppen med alle fastleger i de tre kommunene, har enstemmig oppfordret kommunen til å bruke andre legeressurser enn fastlegene, dersom nye Kristiansand kommune skal etablere legevaktstasjoner (Se **vedlegg 2**).

Åpningstider på legevaktstasjon

Dersom en skal etablere en legevaktstasjon med en bemanning der en så langt det er mulig kan oppnå heltidsstillinger og redusere kvelds- og helgebekastning, er det mulig å etablere dette slik:

Ukedager	Målgruppe	Tjenester/åpningstid
Mandag til fredag	tilreisende	Legevaktstasjon åpen inntil 4 timer før kl. 16
	innbyggere	Fastlegene ivaretar legebehov 08-16
	alle	Legevaktstasjon åpen 5 timer, eksempelvis 16-21
Lørdag, søndag og helligdag	alle	Legevaktstasjon åpen 9 timer, eksempelvis 12-21
Alle dager	alle	Utrykning fra legevaktstasjon i åpningstiden

Lokaler

Det er ved etablering av en legevaktstasjon behov for å ha én lokasjon, ikke to lokasjoner som i dag i Søgne og Songdalen. En legevaktstasjon bør plasseres der det er god tilgang for publikum, enten på Tangvall eller alternativt Nodeland. Utfra befolkningstetthet tilsier dette at Tangvall er mest optimalt.

Det har vært dialog med de to legesentrene i Søgne og Songdalen om mulighet for å leie lokaler av dem til legevakt. Begge legesentre anbefaler primært at det etableres et helt nytt legevaktlokale. I en overgangsfase kan de ved behov tilby en leieavtale, men med andre økonomiske vilkår enn i dag.

Det er på bakgrunn av dette meldt inn behov for nye lokaler til legevaktstasjon i Søgne eller Songdalen i arbeidet med lokalisering av tjenester, og videre detaljplanlegging med dette avventes til legevaktorganisering er vedtatt. Det er behov for lokaler som kan utformes som et legekontor med minst 150 m², med parkering og god tilgjengelighet for publikum og ambulanse.

Sikkerhet i arbeidsmiljøet

Det må gjøres en sikkerhetsvurdering av hvordan en stasjon kan drives med et tilfredsstillende arbeidsmiljø. Med to personer på jobb på kveldstid, kan begge bli alene dersom lege skal rykke ut på et oppdrag. En risikovurdering må derfor utarbeides, der en vurderer behov for sikkerhetstiltak. Det må vurderes ulike tiltak med rømningsveier, kamera, låsemulighet på dører og annet for å ivareta sikkerhet, og om nødvendig styrke bemanning til tre personer på kritiske tidspunkter, som i Bergen.

Vurderinger

Fordeler:

- Tjenester kan gis nær der publikum bor.
- En legevaktstasjon kan avlaste hovedlegevakt noe på deler av døgnet og ivareta noen akuttfunksjoner.

Ulemper:

- Behov for å etablere nye legevaktlokaler.
- Mer kostnadskrevende enn en felles legevakt.
- Krevende å sikre riktig kompetanse og tilstrekkelig bemanning.
- Krevende rekruttering, og kostbart med turnusordninger som fremmer rekruttering og sikrer heltidsstillinger, når arbeidstid primært er på kveld og helg.
- Svært kostbart og vanskelig å drive dersom en skal ha åpningstider som krever to skift i helg.

Dersom det skal etableres både en hovedlegevakt og en legevaktstasjon i nye Kristiansand, må de etableres med felles ledelse under samme organisering.

Det er både faglige og store driftsmessige utfordringer med å etablere og bemanne en legevaktstasjon med åpningstid 8-23 hver dag slik som legevaktene i Søgne og Songdalen har i dag, og dette frarådes.

Med noe reduserte åpningstider, kan hovedlegevakten støtte en legevaktstasjon både i og utenfor åpningstiden med alle aktuelle legevaktstjenester, slik at ressursene brukes mest mulig optimalt.

Åpningstider for en legevaktstasjon anbefales derfor etablert slik at man optimaliserer turnus med ett skift i helg, og at det lages heltidsstillinger med attraktive arbeidstider som er mulig å rekruttere personell til. Dette vil bidra til å sikre at en legevaktstasjon ikke får driftsproblemer etter kort tid. Åpningstid kan da være inntil 9 timer per dag f. eks. fra 12-21.

En legevaktstasjon kan etableres i et egnet lokale, primært på Tangvall, alternativt på Nodeland.

Økonomiberegninger

Legevaktstjenesten i Kristiansand kommune har i 2019 et driftsbudsjett på 32 mill. kr. Dette dekker alle legevaktstjenester i Kristiansand, men også noen legetjenester på kommunens ØHD-avdeling.

I 2019 har Søgne og Songdalen 4,1 mill. kr. i driftsbudsjett til legevakt på dag og kveld. Det er i praksis dette som er til disposisjon fra 2020, og ut fra dette er det vurdert økonomibehov for alternativene.

En felles hovedlegevakt - Redusert total kostnad med 0,7 mill. kr.

Dette alternativet er det klart mest kostnadseffektive. Denne modellen har noe lavere kostnader sammenliknet med dagens drift i de tre kommunene. Det blir behov for å øke legekapasitet noe på dagtid, og bemanningen på telefonsentralen må økes på kveld og helg for å kunne dekke dagens behov i Søgne og Songdalen. Totalt sett er det for alternativet estimert en økonomisk gevinst for nye Kristiansand på ca. 0,7 mill. kr. per år sammenliknet med i dag.

Investeringsbehov for nytt legevaktbygg som kan erstatte dagens legevakt på Eg er en egen sak, og økonomibehov for det belyses ikke videre her.

Hovedlegevakt med legevaktstasjon –15 timers åpningstid 8-23 - Økt total kostnad med 10,7 mill. kr.

Dersom en skal videreføre alle tjenester så likt som mulig som i dagens legevakter i Søgne og Songdalen, vil det være meget ressurskrevende økonomisk. I tillegg vil det bli en stor utfordring med å rekruttere leger, og dette vil øke kostnadene. Med full drift fra 8-23 alle dager i året, vil kostnadene for drift av en legevaktstasjon beløpe seg til 14,8 mill. kr. per år.

Rent matematisk gir det ca. 4 ganger så høy timepris per innbygger sammenliknet med dagens drift på Kristiansand legevakt (Kristiansand kommune har i dag et nettobudsjett på 32 mill. kr. som dekker alle legevaktstjenester 24 timer i døgnet til 93.000 innbyggere).

For å etablere dette må de økonomiske rammene for legevakt drift økes med **10,7** mill. kr per år.

Hovedårsakene til at kostnadene blir så betydelige ved denne løsningen, er de store utfordringene med å drive med to skift i helgene, rekruttering av nok personell, at det meste av arbeidstiden er på kveld og helg, og at stillingsstørrelser må økes for å kunne tilby heltidsstillinger.

I tillegg har de ansatte legene lønn langt høyere 6 x folketrygdens grunnbeløp, og dette gir store ekstrautgifter ved blant annet langtidsfravær og noen typer permisjoner.

Hovedlegevakt med legevaktstasjon – minst 9 timers åpningstid – Økt total kostnad på 5,5 mill. kr.

En modell med noe reduserte åpningstider, har betydelig lavere kostnader, siden det kun er ett

arbeidsskift i helg. Dette reduserer kostnadene til heltidsstillinger betydelig. Gevinstene med å ha færre folk på jobb vises blant annet med lavere lønnskostnader og mindre vikarbehov. Kostnadene for drift av en slik legevaktstasjon beløper seg til 9,6 mill. kr. per år.

For å etablere dette må de økonomiske rammene for legevaktdrift økes med 5,5 mill. kr per år.

Etableringskostnader

En engangs etableringskostnad på 2,4 mill. kr kommer i tillegg for å etablere lokaler og legevaktbil.

Det er for øvrig flere store usikkerhetsmomenter knyttet til økonomiberegninger, siden flere ytre rammebetingelser er i endring. Det er ventet nye forskrifter, tariff- og rammeavtaler, samt andre tiltak i løpet av det neste året som kan påvirke hvordan fastlegeordningen driftes og finansieres, og nye krav til legevakt vil bli beskrevet i en ny veileder som er under utarbeidelse.

Uavklarte økonomiske forhold

Økt avlønning av leger på natt

Kristiansand legevakt jobber med å avklare en sak om forståelse av legenes tariffavtale, der fastlønnede leger fører krav om samme lønn som fastleger på natt. Dersom tolkning av tariffavtalen medfører at fastlønnede leger får slik lønn, tilsier det en merkostnad på årsbasis på 3, 6 mill. kr. Dette er ikke tatt med i beregningene over siden saken ikke er avklart. Saken gjelder også kun drift på natt, og berører derfor i liten grad hvordan legevakten organiseres på dag og kveld.

Arbeidsmiljøutfordringer på Eg

Høsten 2019 blir det jobbet med en midlertidig utvidelse av legevaktlokalene på Eg med brakker, for å kunne ivareta arbeidsmiljøkrav til garderobeforhold, mangel på kontor og behandlingsrom. Investeringskostnader til dette er ikke avklart, og vil tas opp i budsjettprosessen for 2020.

Anbefalt løsning

Hovedanbefaling – en felles hovedlegevakt

Arbeidsgruppen som vurderte aktuelle modeller for legevaktordning høsten 2018, har gitt en klar faglig anbefaling om etablere en felles legevakt. En felles legevakt kan dekke alle legevakttjenester i nye Kristiansand, og innbyggerantallet tilsier at en felles legevakt kan dekke behovene på en god måte.

Med en felles legevakt vil innbyggerne i hele kommunen sikres lik tilgang til og likeverdige tjenester, og nye faglige krav i akuttmedisinforskriften kan ivaretas. Dette er den beste modellen for en ressurseffektiv og robust legevakt, som sikrer et likt tilbud til alle innbyggere uavhengig av bosted.

Mulig alternativ – hovedlegevakt med legevaktstasjon

Dersom tjenester med et legevaktilbud i Søgne og Songdalen skal etableres for å videreføre dagens tjenestetilbud lokalt i nye Kristiansand vest, kan det etableres en legevaktstasjon. Dette er mulig å etablere, men er krevende å drifte og bemanne, og har en mye høyere driftskostnad. Det kan også føre til at fastleghejmeler blir mindre attraktive dersom vaktbelastningen for fastlegene blir for høy, og rekruttering der kan da bli en reell utfordring. Det må også etableres et egnet legevaktlokale.

En hovedlegevakt i kombinasjon med en legevaktstasjon, anbefales lagt under en felles ledelse i kommunen, der begge drives av kommunen. Og en legevaktstasjon bør ha en fast lokasjon, fortrinnsvis på Tangvall, alternativt Nodeland.

Tilbudet bør etableres med kortere åpningstider enn i dagens ordning i Søgne og Songdalen, med maksimalt ett skift hver dag i helgene. Dette vil sikre at det kan etableres stillinger med heltidsfokus med arbeidstider som det er mulig å rekruttere personell til. Med litt kortere åpningstider på helg og kveld, men der en etablerer en tjeneste på dagtid, blir det også litt mindre krevende å rekruttere

både leger og sykepleiere. Åpningstidene vil likevel ha god kapasitet til å gi tjenester slik som i dag til publikum som bor og oppholder seg i dette området.

Alternativer som frarådes

Å etablere en legevaktstasjon med åpningstider fra 8 til 23 tilsvarende på legevaktene i Søgne og Songdalen i dag, frarådes på det sterkeste. Å rekruttere nok personell til stillinger blir med denne åpningstiden svært krevende, kostnadene med å bemanne legevaktstasjonen blir meget høye, og drift over tid er svært krevende.